

POLITIHØGSKOLEN

Inndragning: en satsing uten resultater?

Hva fungerer
og hva fungerer ikke?

Inndragning: en satsing uten resultater?

Hva fungerer og hva fungerer ikke?

PHS Forskning 2023:4
Inndragningsrapport

ISBN elektronisk 978-82-7808-190-7
ISSN 0807-1721

Det må ikke kopieres fra denne boka i strid med åndsverkloven og fotografiloven eller i strid med avtaler om kopiering inngått med Kopinor, interesseorgan for rettighetshavere til åndsverk.

Alle henvendelser kan rettes til:

Politihøgskolen
Slemdalsveien 5
Postboks 2109, Vika
0125 Oslo
Tlf: 23 19 99 00
www.phs.no

Innhold

Forord	7
1. Innledning og sammendrag	8
2. Hva er inndragning?	11
Inndragningsprosessen.....	12
3. Metodisk tilnærming og datakilder	15
Statistikk	15
Survey.....	15
E-postundersøkelse til inndragningsspesialistene	16
4. Politiets inndragningsaktivitet – et lite tilbakeblikk	17
Tiltak for å styrke politiets inndragningsaktivitet 2010-2020	17
Inndragningsspesialistrollen etableres	19
Opplæring på feltet.....	21
Statistikk	22
5. Inndragningsspesialistenes erfaringer	40
Stilling og plassering	40
Hva fungerer?	41
Hva er utfordringene?.....	44
Forbedret funksjonalitet for tekniske verktøy	46
Overordnede utfordringer.....	47
Rom for forenklinger	47
6. Resultater fra spørreundersøkelsene	48
Oppfølging og sakstype.....	48
Varierende støtte i organisasjonen	50
Hva er de viktigste suksessfaktorene?	53
7. Oppsummering og veien videre	57
Prioritering.....	58
Kompetanse.....	60

Kapasitet.....	61
Vedlegg 1 Deskriptiv statistikk	63
Vedlegg 2 Spørsmål til inndragningsspesialistene.....	64
Vedlegg 3 Spørreskjema til studentene	67
Vedlegg 3 Plan for rollen som inndragningsspesialist	80

Forord

Denne rapporten er skrevet av politiinspektør Inger A. E. Coll og forsker Helge Renå. Coll har vært prosjektleder og var initiativtaker til prosjektet.

Vi vil rette en stor takk til inndragningsspesialistene som tok seg tid i sin travle hverdag til å svare på våre spørsmål, og til alle deltakerne på første gjennomføring av det nettbaserte inndragningsstudiet ved Politihøgskolen, som svarte på vår spørreundersøkelse. Uten deres svar og innspill ville ikke denne rapporten vært mulig. Takk også til den Nasjonale faggruppen for finansiell sporsikring som ga nyttige kommentarer på en tidligere versjon av rapporten og til professor Jon Petter Rui, Universitetet i Bergen for fagfelleevaluering.

Vi håper at rapporten vil gi Justisdepartementet, Politidirektoratet og Riksadvokaten et bedre kunnskapsgrunnlag for eventuelle nye tiltak for å øke inndragningstallene, og i siste konsekvens effektivt forebygge ny kriminalitet.

Eventuelle feil i rapporten er forfatterens ansvar.

Politihøgskolen, Oslo
7. juli, 2023

Inger A. E. Coll

Helge Renå

1. Innledning og sammendrag

Inndragningstillene for politiet er på omtrent samme nivå i dag som det var for 25 år siden. Dette til tross for at en rekke utredninger har pekt på at politiet har et sterkt forbedringspotensial. Det har også kommet kritikk fra utenlandske observatører. Norge fikk i 2014 og 2019 kritikk fra Financial Action Task Force (FATF) for at inndragningstillene var for svake.[1] Videre har både Riksadvokaten og Politidirektoratet i flere år fremhevet behovet for økt innsats for fratagelse av verdier i straffesporet. Politiets egen statistikk indikerer en forbedring når det gjelder sikring av verdier under etterforskningen de siste tre årene. Hva kan forklare denne endringen? Hva er utfordringene i dagens inndragningsarbeid? Og hva kan gjøres for å videreutvikle politiets inndragningsarbeid? Disse spørsmålene er en viktig motivasjon bak denne rapporten som kartlegger dagens inndragningsarbeid i politiet. Mer konkret tar rapporten sikte på å besvare følgende spørsmål

- Hva kjennetegner utviklingen i politiets inndragningsaktivitet for perioden 2005-2022?
- Hvordan har politidistriktene fylt den nyopprettede inndragningsspesialistrollen som de ble pålagt å opprette innen 2021 av Politidirektoratet og Riksadvokatembetet?
- Hva er erfaringene til de som jobber med inndragning i politiet i dag? Hva oppleves som de største utfordringene, og hva fungerer?

Rapporten bygger i hovedsak på tre datakilder:

- i) Politidirektoratets (POD) og Statens Innkrevingssentral (SI) egen statistikk på inndragning
- ii) Spørreundersøkelse (åpne spørsmål) til politidistriktenes inndragningsspesialister
- iii) Spørreundersøkelse til det første kullet som fullførte det nyopprettede nettbaserte inndragningsstudiet ved Politihøgskolen.

Selv om inndragning lenge har vært et forsømt kapittel i norsk politi så har det vært gjort noen norske forskningsarbeider om tematikken, hovedsakelig innenfor rettsvitenskapen. For snart 40 år siden kom boken *Inndragning* av tidligere professor og høyesterettsdommer Magnus Matningsdal basert på hans doktorgrad.¹ Så skulle det gå nesten 20 år før det ble gjort et større faglig arbeid om inndragning på norsk. I 2004 gav Anne-Mette Dyrnes med erfaring fra blant annet Økokrim ut boken *Inndragning: hva må gjøres?*² Inger Marie Sunde analyserte gjeldende rett for inndragning av datafiler i sin juridiske avhandling av 2010.³ To år etter hadde Tidsskrift for strafferett et temanummer om inndragning, og jusprofessor Jon Petter Rui publiserte en betenkning i 2015.⁴ Dernest har Johan Boucht publisert flere rettsvitenskapelige arbeid nasjonalt og internasjonalt om inndragning.⁵

Empiriske studier av inndragning har derimot til nå vært en mangelvare. Denne rapporten er et lite bidrag for å fylle noe av dette tomrommet.

Rapportens hovedfunn kan oppsummeres som følger:

- Ingen statistisk forbedring for ilagte inndragningstall fra 2014 og frem til i dag.
- Inndragning antas ikke å ramme grov profittmotivert kriminalitet i særlig grad, idet knappe én prosent av verdiinndragningsskravene gjelder beløp over kr 2 millioner.

---

1 Matningsdal, Magnus (1987). *Inndragning*. Oslo: Universitetsforlaget.

2 Dyrnes, Anne Mette (2003). *Inndragning. Hva må gjøres?* Oslo: Cicerone forlag.

3 Sunde, Inger Marie (2010). *Automatisert inndragning*. Doktoravhandling, Universitetet i Oslo.

4 Rui, Jon Petter (2012). «[Temanummer om inndragning](#)», *Tidsskrift for strafferett*, 12(4): 374-375; Rui, Jon Petter (2015). *Betenkning: Sivilrettslig inndragning rettet direkte mot formuesgoder*, Bergen: Universitetet i Bergen.

5 Boucht, Johan. *The limits of asset confiscation. On the legitimacy of extended appropriation of criminal procees*. London: Hart Publishing, 2017; Boucht, Johan. «Asset confiscation in Europe – past, present, and future challenges». *Journal of Financial Crime*, 2019, s. 526-548; Boucht, Johan. «Kulturminnekriminalitet og strafferettslig inndragning», i Strandbakken, Asbjørn og Matningsdal, Magnus (red.), *Festskrift til Henry Mæland*. Oslo: Gyldendal, 2019, s. 32-44.

- Utfordrende for Statens Innkrevingsssentral å få innkrevet ilagte beløp, særlig i større saker.
- Erstatning er et viktigere verktøy for å frata kriminelle verdier, enn det inndragning er.
- Under halvparten av respondentene opplever at straffesaker med inndragningspotensiale blir fulgt opp.
- Tilsynelatende statistisk bedring når det gjelder sikring under etterforskningen.
- Tre elementer peker seg ut som sentrale suksesskriterier for å styrke inndragningsarbeidet:
  - Prioritering
  - Kompetanse
  - Kapasitet

2. Hva er inndragning?

Alminnelig strafferettslig inndragning var regulert i straffeloven (1902) i kapittel 2 og fremgår nå i straffeloven (2005), kapittel 13:

- Inndragning av utbytte gjøres med hjemmel i lovens § 67 (gammel lovs § 34). Bestemmelsen kan benyttet til å inndra det konkrete utbyttet, eller verdi tilsvarende utbyttets størrelse.
- Utvidet inndragning skjer med hjemmel i § 68 (gammel lovs § 34a). Bestemmelsen ble vedtatt for å være et verktøy mot kriminell livsførsel og organisert kriminalitet og pålegger på visse vilkår tiltalte å føre bevis for at hans verdier er lovlige.
- Ting eller verdier brukt i, ellersom har vært gjenstand for kriminelle handlinger inndras etter § 69 (gammel lovs § 35). Dette kalles ofte «gjenstandsinndragning», men det er verdt å merke seg at også inndragning etter denne bestemmelsen kan gjøres enten i selve tingen eller i en verdi som tilsvarer tingens verdi.
- I strl § 70 finnes bestemmelsen om forebyggende inndragning. Denne vil ikke bli omtalt nærmere i det følgende.

Også spesiallovgivningen inneholder regler om inndragning, men disse omtales ikke i rapporten, med mindre det er uttrykkelig presisert.

Begrepet inndragning brukes i rapporten som et samlebegrep for inndragning etter straffeloven, av utbytte fra kriminalitet, herunder utvidet inndragning samt inndragning av ting brukt i eller på annen måte knyttet til en straffbar handling.

Det handler om politiet og påtalemyndighetens innsats for å hente inn verdier som personer har skaffet seg gjennom eller brukt i kriminell aktivitet. Om politiet og påtalemyndigheten lykkes i å pågripe og straffe de som stod bak en kriminell handling gjenstår en viktig strafferettslig reaksjon: å inndra det kriminelle utbytte og gjenstander knyttet til det straffbare forholdet.

Inndragningsprosessen⁶

Inndragning kan best beskrives som en prosess fordi det består av mange handlinger som utføres i flere ledd og av personer i ulike funksjoner. Overordnet kan vi skille mellom fire ulike faser:

- 1) politiets etterforskning av den økonomiske siden av det straffbare forhold fra oppstart av sak
- 2) påtalemyndighetens nedleggelse av påstand om inndragning
- 3) domstolens behandling av inndragningsspørsmålet
- 4) fullbyrdelsen av inndragningskravet gjennom SI eller namsfogden

Første steg i etterforskningen er å spore og identifisere den ulovlige vinningen. De i politiet som gjennomfører straksetterforskningen og den taktiske etterforskningen spiller her en sentral rolle. Formålet med den finansielle etterforskningen er tredelt:

- Å bidra til å bevise at det er begått en straffbar handling og hvem som er involvert.
- Å utrede om utbytte har oppstått og omfanget av det – noe som også vil være relevant opp mot en eventuell straffutmåling.
- Å bevise hvor utbyttet har blitt av eller om mistenkte har andre verdier – slik at dette kan sikres tidlig i etterforskningen.

Når eiendelene fra den ulovlige vinningen er sporet og identifisert er neste steg å sikre dem, det vil si midlertidig forhindre at avdekkede verdier flyttes, ødelegges eller på annen måte unndras. De identifiserte eiendelene kan for eksempel være kontanter, bankkonti eller fysisk eiendom som boliger, biler, båter, løsøre eller kunst. De to praktisk viktigste inndragningshjemlene for å sikre eiendelene under etterforskningen er beslag og heftelse.⁷ Hvilken av de to hjemlene som benyttes avhenger av hvilken type krav som skal sikres,

⁶ Denne delen bygger på [Boucht og Coll 2022a. og b](#) og c.

⁷ Jmfør hhv straffeprosessloven § 203 (beslag), første ledd, og § 217, første ledd (heftelse). Det finnes også mer spesielle hjemler som Økokrims adgang til å stanse en mistenkelig transaksjon ihht hvitvaskingslovens § 27 og PST sin fullmakt etter politiloven § 17 g) til å båndlegge formuesgoder ved mistanke om terrorlovbrudd ([Boucht og Coll 2022 c](#)).

gjenstandsinnndragning eller verdiinnndragning. Å ta beslag i eiendeler kan by på praktiske utfordringer som tilstrekkelig og forsvarlig lagringskapasitet (ved langvarig lagring) og fare for verditap, i tilfeller hvor eiendelene faller raskt i verdi som for eksempel biler.

Når eiendelene er sikret og etterforskningen gjennomført er neste steg å prosedere saken for retten og overbevise domstolen om at straffelovens vilkår for innndragning av verdiene er oppfylt. Når innndragningskravet er rettskraftig er vi over i neste steg: innkrevingen.

Innkrevingen innbefatter fullbyrdelsen av en innndragningsbeslutning ved å innkreve eiendeler eller pengekrav som har blitt besluttet inndratt. Hovedregelen er at eiendelene tilfaller staten så sant ikke annet er bestemt, som for eksempel å dekke erstatningskrav fra fornærmede.⁸

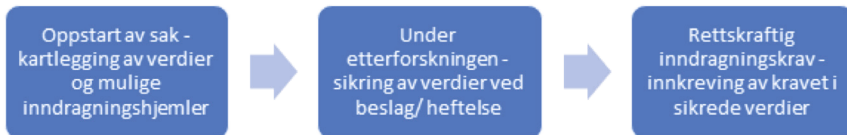
For å lykkes med prosessen som beskrevet ovenfor må alle i etaten jobbe aktivt med identifisering og sikring av verdier, fra ordenspatrulje til operasjonssentral, etterretning, analyse, FSI, etterforskere, påtale og ledelse i alle ledd.

Inndragningsarbeidet må starte forut for oppstart av sak og må opprettholdes under etterforskningen frem til, men også etter at rettskraftig dom/forelegg foreligger.

---

⁸ Jamfør straffeloven § 75.

Fig 1: flytskjema - beste praksis inndragningsprosessen

De svake inndragningstallene over mange år som fremkommer i kapittel 4, er en klar indikasjon på at politiet og påtalemyndigheten fortsatt har et stort forbedringspotensial her. Men hva er årsakene til dette? Hva er hovedutfordringene i de ulike fasene av prosessen? Dette er spørsmål vi kommer tilbake til nedenfor.

3. Metodisk tilnærming og datakilder

Statistikk

Vi har hentet inn deskriptiv statistikk over følgende:

- Ilagte inndragningskrav/antall saker med inndragning for 2005-2008
- Ilagte inndragningskrav fordelt pr hjemmel for 2009-2022
- Ilagte inndragningskrav fordelt på saker med ulike størrelseskategorier
- Ilagte erstatningskrav i straffesak for 2015-2022
- Innbetalinger på ilagte inndragningskrav for 2014-2022
- Innbetalinger på ilagte erstatningskrav for 2014-2022
- Besluttede verdibeslag med beløp og antall saker for 2019-2022
- Besluttede heftelser med beløp og antall saker for 2019-2022
- Ilagte inndragningskrav i Finland for 2015-2022
- Besluttet verdisikring i Finland for 2015-2021

Survey

Den 1. februar 2022 sendte PHS ut spørreskjema i SurveyExcact til de 293 politi/påtaleansatte som hadde bestått eksamen ved første gangs gjennomføring av EVU-studiet Inndragning og pengespor, våren 2021. Svarfrist ble satt til 15. februar 2022. Etter tre purringer hadde 181 av de 293 respondentene (62 prosent) klikket seg inn på undersøkelsen og besvart deler av spørreskjemaet. 129 av respondentene (44 prosent) svarte på hele den første delen av spørreskjemaet. Da fikk de spørsmål om de ville svare på noen tillegsspørsmål. 92 av respondentene (31 prosent) svarte ja og fullførte del 2 av spørreundersøkelsen.

E-postundersøkelse til inndragningsspesialistene

I april, 2023 sendte vi ut et sett med spørsmål på e-post til de som per da besatt rollen som inndragningsspesialist i politidistriktene. I ett av de tolv politidistriktene var det innstilt en person til rollen, men vedkommende var ikke formelt ansatt ennå. Av de elleve inndragningsspesialistene som vi sendte ut undersøkelsen til var det åtte stykk som svarte.

Svarene ble sammenstilt i en excel-fil som vi så gjennomgikk for å identifisere hva slags temaer og poenger som gikk igjen hos flere.

4. Politiets inndragningsaktivitet – et lite tilbakeblikk

De politiske myndighetene har lenge hatt et mål om å gjøre politiet og påtalemyndighetens inndragningsaktivitet mer effektiv. Det er snart 30 år siden daværende justisminister Grete Faremo på vegne av regjeringen mottok den offentlige utredningen NOU 1996: 21 Mer effektiv inndragning av vinning. Siden den gang har justismyndighetene utredet og tatt enkelte grep for å gjøre inndragningen mer effektiv. Som statistikken viser (se neste delkapittel) er det først i de aller seneste årene vi kan spore en økning i kroner og øre som politiet har klart å sikre av ting og verdier som er brukt i eller på annen måte knyttet til en straffbar handling eller utbytte av denne. Her er det verdt å legge til at implementering av tiltak og regelverk ble trukket som en av hovedutfordringene i en metastudie av 104 foreliggende studier av verdi-fokusert inngripen mot organisert kriminalitet.⁹

I det følgende gjør vi et tilbakeblikk på politiets inndragningsaktivitet. Først gis en kort beskrivelse av tiltakene som myndighetene, politiet og påtalemyndigheten har iverksatt siden 2010 med et særlig blikk på den nyopprettede inndragningsspesialistfunksjonen og hva som finnes av utdanningstilbud, etterfulgt av en gjennomgang av foreliggende inndragningsrelatert statistikk fra 2005 og frem til i dag.

Tiltak for å styrke politiets inndragningsaktivitet 2010-2020

I 2010 utgav POD rundskriv 2010/7 *Behandling av beslag i straffesaker* og to år senere kom rundskriv 2012/019 *Fradrag for utgifter ved beslag som skal inndras – pengesporet*. Bakgrunnen for sistnevnte rundskriv

---

⁹ Atkinson mfl. (2017): Atkinson, Colin, Simon Mackenzie, Niall Hamilton-Smith, *A systematic review of the effectiveness of asset-focused interventions against organised crime*, The University of Glasgow.

var et ønske om å gi politidistriktene et incentiv til i større grad å etterforske og irettføre flere og mer omfattende inndragningssaker.¹⁰

I 2012 gav Økokrim ut *Veileder til effektiv inndragning*, en veileder som var ment å skulle forbedre politiets og påtalemyndighetenes arbeid med sikring av verdier og inndragning av utbytte under etterforskning og irettføring av straffesaker. Veilederen ble revidert i 2018.

Våren 2013 bevilget POD ekstraordinære midler til et inndragningsprosjekt i Rogaland politidistrikt hvor en sentral komponent var å etablere en rolle som inndragningsspesialist, en rolle som hadde blitt etterlyst allerede i NOU 1996: 21. Dette resulterte i en evalueringsrapport til POD med klare anbefalinger (2014), men dette ble ikke fulgt opp.

I 2014 nedsatte Justisdepartementet en arbeidsgruppe som fikk i oppdrag å «vurdere identifisere, beskrive og vurdere samarbeidsformer mellom politiet, relevante kontrollorganer og Statens innkrevingsentral som sikrer at fratagelse av utbytte fra straffbare handlinger skjer i flere saker, og at antall fullbyrdede krav øker».¹¹ Arbeidsgruppen foreslo at det ble opprettet en riksdekkende tverretatlig enhet under Økokrim som var tverrfaglig sammensatt og som skulle kombinere strafferettslig inndragning med bruk av sivilrettslige midler for å effektivisere fratagelse av utbytte fra straffbare handlinger.

I 2017 opprettet politidirektøren og riksadvokaten *Prosjekt Øko*. Bakgrunnen var ønsket om at bekjempelse av økonomisk kriminalitet skulle prioriteres kombinert med en erkjennelse av at bekjempelsen så langt ikke hadde vært god nok. Arbeidsgruppen bestod av representanter for Politidirektoratet, ØKOKRIM og Riksadvokatembetet v/ Oslo statsadvokatembete, Oslo politidistrikt, Konkursrådet og Skatt Øst og fikk i oppdrag å foreslå egnede tiltak

---

10 Økokrim (2019). *Status fagområdet finansiell sporsikring*, s. 4.

11 Økokrim (2019). *Status fagområdet finansiell sporsikring*, s. 9.

for å forbedre politi og påtalemyndighets innsats for bekjempelse av økonomisk kriminalitet, som altså temamessig er videre enn inndragningsfeltet. Flere av tiltakene som ble foreslått ville også kunne bidra positivt i politiets og påtalemyndighetens inndragningsarbeid. Her kan særlig nevnes forslaget om å opprette utbytte- og inndragningsansvarlige i politidistriktene, etablering av obligatorisk opplæringsprogram, samt å etablere et inndragningsseminar for jurister og etterforskere.

Et tiltak av mer praktisk karakter var at Politiets fellestjenester inngikk en landsdekkende avtale om lagerleie for oppbevaring av større gjenstander. Tiltaket var ment å bøte på en av de praktiske utfordringene i inndragningsarbeidet: å ha fysisk plass til å oppbevare beslaglagte gjenstander på en forsvarlig måte over lengre tid.

I 2019 kartla Nasjonal faggruppe for finansiell sporsikring inndragningsresultatene for norsk politi, mulige årsaker til de lave resultatene og mulige tiltak som kunne bidra til å bedre resultatene. Den nasjonale faggruppen skisserte ni mulige tiltak, deriblant etablering av inndragningsspesialist i hvert politidistrikt og en incentivordning, gi klare styringssignaler der oppklaringsprosent og saksbehandlingstid må vike for sikring og inndragning, iverksette kompetansehevingstiltak, tydeliggjøring av Økokrims fagforvalteransvar, innføring av sivilrettslig inndragning og opprettelse av en riksdekkende enhet med overordnet formål om å fokusere på fratagelse av verdier i straffespor og/eller sivilt spor.¹²

Inndragningsspesialistrollen etableres

Samme året som rapporten fra Nasjonal faggruppe for finansiell sporsikring kom besluttet Riksadvokaten og Politidirektoratet at samtlige politidistrikt skulle etablere en rolle som utbytte- og inndragningsansvarlig ved øko-teamene i politidistriktene. Etter videre

---

¹² Økokrim (2019). *Status fagområdet finansiell sporsikring*, s. 27-28.

utrednings- og kartleggingsarbeid ble det bestemt at navnet på rollen skulle endres til inndragningsspesialist.¹³

Målsettingen med å etablere inndragningsspesialistrollen var «å styrke politidistriktets arbeid med å bekjempe profittmotivert kriminalitet». Inndragningsspesialisten skulle «også være en ressurs slik at politidistriktene i større grad ser mulighetene som finnes i inndragningsbestemmelsene, og utnytter potensialet for å bruke inndragning aktivt til å frata kriminelle deres verktøy til kriminalitet».¹⁴

Den 28. april, 2021 besluttet POD og Riksadvokatembetet at rollen som inndragningsspesialist skulle innføres i alle politidistrikt innen 15. november samme år, men ikke spesifikt tilknyttet øko-teamene. Tiltaket ble gitt som et eget oppdrag til politidistriktene fordi «Prosjekt Øko» ikke hadde hatt den gjennomføringshastighet som opprinnelig var forventet. Pandemien ble regnet som en viktig årsak til dette. Parallelt skulle Økokrim etablere et nasjonalt kompetansesenter for inndragning, også kjent som Inndragningsenheten.¹⁵ Enheten har i dag seks ansatte, samt en tilknyttet statsadvokat.

På oppdrag for POD og Riksadvokatembetet utarbeidet faggruppen Finansiell sporsikring en plan for rollen som inndragningsspesialist. Planen definerte hvilke ramme- og oppgavebetingelser som skulle ligge til rollen og inneholdt et bredt spekter av oppgaver inndragningsspesialisten var forventet å utføre. Noen sentrale stikkord er fri rolle med bred portefølje, å være en kompetanse- og ressursperson i politidistriktet som bidrar med råd og veiledning i etterforskning av straffesaker, holde seg oppdatert på kriminalitetsutviklingen, og å ha god kontakt med samarbeidspartnere.¹⁶

---

13 Jf. s. 13 i Handlingsplan, fagforvaltningsansvar – økonomisk kriminalitet og miljøkriminalitet (Økokrim, 2019).

14 Plan for inndragningsspesialist, s. 2.

15 Rettelse / tillegg nr 51 til resultatavtale 2021 – inndragningsspesialist.

16 Planen er lagt ved som vedlegg 3 til rapporten.

Planen anbefalte at rollen som inndragningsspesialist ble plassert på funksjonelt nivå under FEE /FEFF¹⁷. Men det tok tid før politidistriktene fulgte opp vedtaket fra POD og Riksadvokatembetet. Ved utgangen av 2022 manglet det fortsatt spesialist i fire politidistrikt kunne E24.no melde. Per mai 2023 har alle politidistriktene besatt inndragningsspesialist-funksjonen, men hvordan de har valgt å organisere det og hvor mye dedikerte ressurser de har valgt å sette av (heltids- eller deltidstilling) varierer (se neste kapittel).

Opplæring på feltet

Per i dag gis det ingen grunnopplæring om inndragning hverken ved Politihøgskolen (PHS) eller ved noen av de juridiske fakultetene.

Før 2021 tilbød PHS et spesialiststudium som særlig ansatte på øko-teamene søkte, og der det ble tatt opp 24 studenter annethvert år. I 2022 var inndragning et av temaene for Obligatorisk Årlig Opplæring, og et kort kursopplegg ble gjennomført av ca 4.000 ansatte med etterforskningsoppgaver.

Inndragningsrelaterte problemstillinger var og er også tema i enkelte andre etter- og videreutdanninger ved PHS: Studiet Tverretattlig bekjempelse av økonomisk kriminalitet (15 studiepoeng) omhandler fratagelse av verdier, og studentene har én dag på samling om temaet (av totalt ni samlingsdager). I den tre ukers lange obligatoriske politijuristopplæringen som ble gjennomført for siste gang høsten 2022, var det satt av én dobbeltime forelesning om inndragning. Tilsvarende ble gjort på Etterforskningslederstudiet (15 studiepoeng) som ble gjennomført sist i 2022. På studiet Videreutdanning i Etterforskning (15 studiepoeng) er det inntatt videoleksjoner om inndragningshjemlene. På det nye studiet for påtalejurister får studentene tilbud om videoleksjoner om temaet, men for øvrig er ikke inndragning et tema her.

---

¹⁷ Felles enhet for etterforskning og etterretning /Felles enhet for forebygging mv.

Inndragningsenheten ved Økokrim og inndragningsspesialistene i politidistriktene har utviklet egne kurstilbud. Som beskrevet i kapittel 5 utgjør kursing og opplæring en stor del av arbeidstiden til inndragningsspesialistene.

I 2021 startet PHS det nettbaserte inndragningsstudiet, som har blitt gjennomført fire ganger. Ca 1.200 studenter har bestått eksamen og studiet har en gjennomføringsprosent på mellom 91 og 93. Studiet krever ikke innstilling fra arbeidsgiver og er også åpent for bachelorstudenter ved høyskolen. Resultatene fra studentevalueringene er svært gode. For eksempel svarte 97 prosent av respondentene i det tredje kullet at det har svært stor / stor betydning for inndragning/erstatningsresultatene at flere i etaten har tatt/tar inndragningsstudiet.

Statistikk

I det følgende gjennomgår vi deskriptiv statistikk som kan si noe om utviklingen i politiets inndragningsaktivitet fra 2005 og frem til i dag.

Først ser vi på statistikken for *ilagte* inndragningskrav, som ikke må forveksles med *innbetalte* inndragningskrav. Dernest sammenstiller vi de ilagte inndragningsbeløp per år med statistikk over henholdsvis erstatningsbeløp per år og faktisk innbetalte beløp per år og gjør noen refleksjoner i lys av hva statistikken viser. Vi ser også på størrelsen på de enkelte inndragningskravene og på tallene for verdibeslag og heftelse. Til slutt gjennomgår vi statistikk for sikring under etterforskning og inndragningsbeløp innhentet fra Finland.

Ilagt inndragning 2005-2022

Tabell 4-1: Ilagt inndragning 2005-2008.18

	2005	2006	2007	2008
Antall krav	1 040	967	1 054	871
Beløp i mill.kr	133,5	121	118,7	125

Tabell 4-2: Ilagt inndragning 2009-2016.19

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Utbytte (§ 34, § 67)	1 118	1 420	1 934	1 302	1 155	2 044	1 374	1 484
Utvidet (§ 34a, § 68)	102	162	142	367	40	92	300	88
Gjenstand (§ 35, § 69)	5 079	6 021	6 047	6 125	6 714	6 653	6 785	6 518
Sum, antall ilagte inndragninger ²⁰	6 299	7 603	8 123	7 794	7 909	8 789	8 459	8 090
Beløp i mill. kr	105,1	187,2	134	122	97	212	324	198

Tabell 4-3: Ilagt inndragning 2017-2022.21

	2017	2018	2019	2020	2021	2022	Prosent-endring 2022 mot gj.snitt 2018-21
Utbytte (§ 34, § 67)	1 504	1 738	1 297	1 110	863	1 098	-12,3
Utvidet (§ 34a, § 68)	93	79	70	116	141	127	25,1
Gjenstand (§ 35, § 69)	6 573	7 251	7 424	6 762	7 155	8 244	15,3
Sum, antall ilagte inndragninger	8 170	9 068	8 791	7 988	8 159	9 469	11,4
Beløp i mill. kr ²²	202	112	197	979	184	178	-51,7

Merk at det kan være flere inndragninger i én sak, og hver enkelt inndragningspost i tiltalen telles som én sak.

18 Regjeringens handlingsplan mot økonomisk kriminalitet, 2011.

19 JUS624 - PAL Strasak 31.01.2019.

20 Epost fra PIT 05.06.2023 «Merk at det kan være flere inndragninger i én sak, og hver enkelt inndragningspost telles som én»

21 POD, Reaksjonsregisteret 22.12.2022 og PSV Monitor, per 18.01.2022

22 Epost fra POD 13.01.23 "Beløpsangivelsen er ikke avgrenset etter bestemmelsene slik utbytte, utvidet og gjenstand er. I praksis betyr det at beløpet kan stamme fra andre typer inndragninger enn de som er nevnt i tabellen for øvrig. Det er også helt vesentlig å vite at beløpet kun omfatter inndragninger der det foreligger en verdi i NOK. Det betyr at utenlandsk valuta som ikke er omregnet til NOK ikke inngår i beløpet. Tilsvarende vil kun inndragning av gjenstander som har en verdifastsettelse i NOK inngå i tellingen."

Merk også at linjen «Beløp i mill. kr» omfatter alle former for inndragning, ikke begrenset til straffeloven. Her vil også verdier som inndras ihht. f.eks. Fiskerisalgloven og Havressursloven inngå, men vi legger til grunn at disse ikke vil utgjøre betydelige beløp pr år.

Statistikken viser at absolutte antall ilagte utbytteinndragninger i perioden 2009-2022 har variert fra en topp på 2.044 i 2014 til et bunnivå på 863 i 2021, med mindre variasjoner fra år til år. I 2022 var det nesten halvparten så mange ilagte utbytteinndragninger som i 2014. Om vi sammenligner perioden 2016-2022 med perioden 2009-2015 ser vi en svak forbedring. Gjennomsnittlig antall ilagte inndragninger per år for perioden 2009-2015 var 7 854, mens den for perioden 2016-2022 var på 8 534. Det tilsvarer en økning på 8,7 prosent.

Når det gjelder ilagt inndragning ihht strl § 35/69 av ting knyttet til en straffbar handling, ser vi at dette skjer i langt større grad enn inndragning av utbytte. Gjenstander som blir inndratt med hjemmel i § 35/69 handler etter det vi erfarer i stor grad om stikkvåpen (kniver m.m.), diverse innbruddsverktøy, samt brukerdoser av narkotika. Som det fremgår klart av tallene i tabell 4-2 og 4-3 så inndras gjenstand (§ 35/ § 69) mye hyppigere enn utbytte. De siste tre årene er det ilagt inndragning av gjenstander omtrent åtte ganger så ofte som inndragning av utbytte og utvidet utbytteinndragning.

Reglene om utvidet inndragning (§ 34a/68) benyttes kun helt marginalt, med et toppår i 2015 med 300 saker, før det kommer fire år med færre enn 100 slike saker årlig. Fra 2020 er det en viss oppgang i absolutte tall for utvidet inndragning. Dette verktøyet synes på denne bakgrunn ikke å ha oppfylt sitt formål, som var å være et potent kriminalpolitisk virkemiddel mot organisert kriminalitet²³.

Når det gjelder størrelsen på ilagt inndragning i samme periode ser vi en forbedring om vi sammenligner perioden 2014-2022 med perioden

---

23 Se f.eks mandat fra Justis- og politidepartementet av 31.08.1995 til Inndragningsutvalget, inntatt i NOU 1996:21

2005-2013. Gjennomsnittlig ilagt inndragningsbeløp per år for perioden 2005-2013 var 127 millioner kroner, mens den for perioden 2014-2022 var på 287 millioner kroner. Her er det viktig å bemerke at 2020 skiller seg klart ut med et betydelig hopp. Hoppet skyldtes imidlertid én konkret straffesak der ilagt inndragning var på kr 825 mill. Hvis man ser bort fra denne saken var ilagt inndratt beløp på kr 154 millioner kroner dette året, altså en markert nedgang fra 2019. Og ser vi på perioden 2014-2022 ekskludert den ene store straffesaken blir gjennomsnittlig ilagt inndragningsbeløp per år på 196 millioner kroner. Sammenlignet med gjennomsnittlig beløp for perioden 2005-2013 er det en økning på 53 prosent, noe som er en betydelig økning.

Samtidig, om vi ser på utviklingen for årene fra 2014 til 2022 ser vi ingen tegn til økning over tid, om en skal snakke om en tendens er det heller at ilagt inndragningsbeløp holder seg ganske stabilt rundt 200 millioner kroner per år.

Jon Petter Rui så i sin utredning fra 2014 bl.a. på om inndragning ble benyttet som et effektivt virkemiddel mot økonomisk kriminalitet og mot grov, profittmotivert kriminalitet, og hentet inn tall fra SI for perioden 2010 til 2014. I utredningen fremgår følgende:

*«Det er grunn til å merke seg at antallet høye inndragningskrav har vært marginalt i perioden 2010 til 2014. Særlig gjelder dette saker hvor kravene har vært fra 2 millioner kroner og oppover. Når en holder disse tallene opp mot oversikter over samlede inndragningsbeløp per år, blir det klart at det aller meste av det som utgjør samlet inndragningsbeløp, stammer fra mindre alvorlige saker. Det må også kunne legges til grunn at det må være et meget stort potensiale for inndragning i saker som gjelder grov, profittmotivert kriminalitet».*²⁴

Vi har på denne bakgrunn innhentet statistikk over ilagte verdiinndragningskrav fordelt på størrelsen på de enkelte kravene, hhv

---

²⁴ [Betenkning: Sivilrettslig inndragning rettet direkte mot formuesgoder \(regjeringen.no\)](#), side 64

under kr 200.000, mellom kr 200.000 og kr 2 millioner og over kr 2 millioner, for å kunne undersøke om det har vært noen endring i antall ilagte, større inndragningsbeløp fra 2014 og frem til i dag.

Tabell 4-4: Antall verdiinndragningsaker fordelt på størrelse ²⁵

Årgang	Beløpsgruppe	Antall Krav	Til innkreving
2015	Over 2 mill kr	12	219 905 711
2015	200 000 - 2 mill kr	86	39 377 801
2015	Under 200 000 kr	879	20 457 560
2016	Over 2 mill kr	14	69 425 393
2016	200 000 - 2 mill kr	111	64 928 179
2016	Under 200 000 kr	913	21 517 683
2017	Over 2 mill kr	15	96 210 655
2017	200 000 - 2 mill kr	109	54 803 183
2017	Under 200 000 kr	922	22 317 048
2018	Over 2 mill kr	11	51 211 555
2018	200 000 - 2 mill kr	72	42 543 584
2018	Under 200 000 kr	881	22 272 539
2019	Over 2 mill kr	15	83 717 305
2019	200 000 - 2 mill kr	84	48 951 037
2019	Under 200 000 kr	888	19 994 401
2020	Over 2 mill kr	12	891 566 093
2020	200 000 - 2 mill kr	99	55 253 025
2020	Under 200 000 kr	830	21 324 688
2021	Over 2 mill kr	9	63 471 200
2021	200 000 - 2 mill kr	92	49 843 417
2021	Under 200 000 kr	813	21 812 775
2022	Over 2 mill kr	17	95 668 132
2022	200 000 - 2 mill kr	88	52 342 270
2022	Under 200 000 kr	669	20 392 678

²⁵ Kilde: SI, 16. juni 2023

Merk at Statistikken fra SI i tabell 4-4 kun referer seg til verdiinndragningskrav, slik at absolutte tall for inndragnings saker er lavere enn POD/PITs²⁶ tall, idet de sistnevnte også omfatter inndragning av selve utbyttet/gjenstanden. Denne prosessen håndteres ikke av SI og dermed reflekteres ikke disse sakene i tabellen ovenfor.

I perioden 2015 til 2022 har det blitt ilagt individuelle verdiinndragningskrav på over kr 2 millioner i mellom 11 og 17 saker av ca 1.000 saker pr år (absolutte tall). Dette utgjør altså noe over 1 % av sakene. Som eksempel ble det i 2016 ilagt verdiinndragning på mer enn kr 2 millioner i 1,3 % av sakene. I 98,7 % av sakene var kravet altså lavere enn kr 2 millioner. Det er for øvrig ingen konsistent økning eller reduksjon av de høyeste verdiinndragningskravene.

Vi har også sett på verdiinndragningsbeløp i et sjikt fra kr 200.000 og opp til kr 2 millioner. Det er en presumpsjon for at det også i dette spennet vil ligge grov profittmotivert kriminalitet. Antall verdiinndragninger er dessverre heller ikke her høyt, men fluktuerer mellom 7,5 % og 11,3 % av samtlige ilagte inndragninger. Heller ikke for dette sjiktet er det noen konsistent økning eller reduksjon å spore i statistikken.

Dette innebærer at kun mellom ca 8,6 % og 13 % av alle ilagte verdiinndragninger er på beløp over kr 200.000. Sett i sammenheng med Ruis studie taler dette klart for at inndragning i perioden fra 2010 til 2022 ikke har blitt brukt i særlig grad mot alvorlig profittmotivert kriminalitet, selv om dette er en målsetting bak instituttet. Her påpekes det kort at utbytte i f.eks. saker om grov narkotikakriminalitet jevnlig vil være på langt mer enn kr 200.000. I denne type saker vil det heller ikke være noen fornærmet part som krever erstatning, i stedet for at beløp inndras (se neste underpunkt).

---

26 Politiets IT-enhet

Ilagt inndragning vs erstatningsbeløp

Det er imidlertid utfordringer knyttet til statistikken over ilagte inndragningsbeløp, gjengitt i tabellene 4-1, 4-2, 4-3 og 4-4. For det første viser statistikken kun rene ilagte inndragningsbeløp og ikke krav som er pålagt gjerningspersonen gjennom erstatningsinstituttet. I straffesak er det ikke uvanlig at fornærmede har lidt et tap og krever dette erstattet. Dette innebærer jo også at gjerningspersonen fratras utbytte, men fremkommer ikke i inndragningsstatistikken. Vi har derfor innhentet tall fra POD/PIT.

Tabell 4-5: Inndragningsbeløp og erstatningsbeløp rettskraftig ilagt 2015-2022.27

Beløp i mill. kr.	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	Totalt
Ilagt inndragningsbeløp ²⁸	326	165	197	109	198	983	184	178	2 340
Idømt skadeserstatning ²⁹	321	287	401	406	386	351	362	307	2 821
Sum inndragnings- og erstatningskrav	647	452	598	515	584	1 334	546	485	5 161

Som det fremgår av tabell 4-5 har erstatningskrav i straffesak vært en viktigere faktor når det gjelder fratagelse av kriminelle verdier, enn det inndragningsinstituttet har vært i perioden 2015-2022.

Erstatningssummene ligger jevnt over langt høyere enn inndragningsbeløpene, med unntak av 2015, der de er tilnærmet like store, og 2020, der én inndragningsdom på 825 mill. kr. gjør

27 Kilde: PIT, 22.12.2022 og 09.06.2023.

28 Epost fra POD 18.01.23:

Kriterier inndragning:

- Inndragningen er ikke slettet
- Året inndragningskravet ble rettskraftig
- Alle inndragninger som er verdisatt i NOK (dvs. ekskl. utenlandsk valuta som ikke er omregnet og ikke-verdisatte inndratte gjenstander)
- Både politiets egne og domstolens inndragninger
- Ingen avgrensning etter type inndragningshjemmel

29 Epost fra PIT 09.06.2023: Kriterier erstatning:

- Skadeerstatning, avgrenset mot ménerstatning og oppreisning.
- Valutatype NOK
- Erstatningens rettskraftig år

at 2020-tallet for ilagt inndragning blir svært høyt. Den samlede idømte skadeserstatningen for perioden 2015-2022 var på 2 821 millioner kroner. Det er nesten dobbelt så mye som det totale ilagte inndragningsbeløpet for samme periode som var på 1 515 millioner kroner om vi holder den ene dommen på 825 millioner kroner utenfor.

Merk at erstatningssummene oppgitt fra PIT i desember 2022 er langt høyere³⁰ enn de opplyste tallene i kartleggingsrapporten³¹ fra den nasjonale faggruppen for finansiell sporsikring, som PIT oppgav til faggruppen i 2019. PIT har ikke kunnet gi noen forklaring på hvorfor tallene som oppgis nå avviker betydelig, men opplyser at de nye tallene er de korrekte.

Ilagt inndragning vs innbetalte beløp

For det andre viser statistikken over inndragningsbeløp, gjengitt i tabellene 4-1, 4-2, 4-3 og 4-4 kun ilagte beløp, og ikke *innbetalte* beløp. SI har også oversendt statistikk for generell innbetalingsgrad for perioden 2014-2022:

---

30 Opplyste beløp i 2019 ligger jevnt over ca 100 mill lavere pr år enn tallene opplyst i 2023

31 Kartleggingsrapport fra den nasjonale faggruppen, 2019

Tabell 4-6: Statistikk over innbetalinger av inndragningskrav.³²

INNDRAGNING Beløp i mill.kr.	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Ilagt av politi og domstoler	229,5	303,0	207,7	232,9	133,1	200,9	992,4	215,0	185,1
Til innkreving nye krav (SI)	220,5	291,9	196,3	195,3	125,5	166,3	977,1	141,6	171,0
Innbetalt krav fra tidligere år	11,3	20,2	25,3	32,8	26,2	21,7	18,4	23,9	11,3
Innbetalt på årets krav	134,2	40,2	49,0	47,0	34,4	50,1	40,5	42,4	47,6
Avskrevet krav fra tidligere år	19,4	6,7	11,2	149,7	129,6	29,0	120,2	82,5	39,3
Avskrevet - årets krav		0,2		2,1	1,9				4,4
Netto bevegelse	55,4	224,7	110,6	- 36,4	- 66,7	65,3	797,8	- 7,2	51,5
Korreksjoner og solidarposteringer	- 17,0	- 19,2	- 19,8	- 33,3	- 8,8	- 21,7	- 14,1	- 16,4	- 10,3
Akkumulert utestående krav ved inngangen av året (IB)	570,4	608,7	814,2	905,0	835,2	759,6	803,2	1 586,9	1 563,1
Akkumulerte utestående krav ved utgangen av året (UB)	608,7	814,2	905,0	835,2	759,6	803,2	1 586,9	1 563,1	1 604,4

---

³² Statens innkreivingsentral, 17.01.2023.

Tabell 4-7 Statistikk over innbetalinger av erstatningskrav.³³

ERSTATNINGER	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Ilagt av politi og domstoler	789,0	1 796,5	787,9	783,5	955,6	622,9	867,8	780,3	712,5
Til innkreving nye krav (SI)	318,3	271,9	299,6	149,8	244,2	223,4	371,5	288,1	261,0
Innbetalt krav fra tidligere år	26,7	33,6	24,1	26,9	29,9	28,5	30,7	39,2	26,7
Innbetalt på årets krav	4,3	4,9	6,6	8,6	12,0	12,0	9,6	17,7	17,0
Avskrevet krav fra tidligere år	2,5	10,3	7,5	8,5	12,6	17,0	31,2	40,5	53,0
Avskrevet - årets krav	0,1				0,5	2,3	0,5	5,9	131,8
Netto bevegelse	284,5	223,0	261,3	105,6	189,1	163,5	299,4	184,6	153,1
Korreksjoner og solidarposteringer	-200,8	-212,0	-136,8	-194,4	-68,9	-125,2	-208,2	-169,3	-128,1
Akkumulert utestående krav ved inngangen av året (IB)	897,6	981,3	992,3	1 116,7	1 028,0	1 148,2	1 186,4	1 277,5	1 292,8
Akkumulerte utestående krav ved utgangen av året (UB)	981,3	992,3	1 116,7	1 028,0	1 148,2	1 186,4	1 277,5	1 292,8	1 317,8

Beløpene i tabell 4-7 fra SI synes ikke å være helt i overenstemmelse med beløpene for ilagte erstatningskrav i straffesak fra POD/PIT i tabell 4-5. Vi har foreholdt dette for SI og POD som nevner to mulige årsaker:

Erstatningskravene hos SI registreres inn det året etaten mottar disse til innkreving, som ikke nødvendigvis er det året kravet ble rettskraftig og registrert i PODs statistikk. Videre ettersom beløpene fra SI ligger jevnt høyere enn PODs tall kan det også være at ulikhetene skyldes at de to etatene opererer med ulike krav til/avgrensninger i statistikken.

³³ Statens innkrevingsentral, 17.01.2023. Merk at her inngår langt flere erstatningskrav enn de som idømmes/vedtas i straffesak.

Felles for inndragnings- og erstatningskravene er at det er lav dekningsgrad generelt. Det er grunn til å tro at dette skyldes at kravene i liten grad blir sikret underveis i etterforskningen. Inndragningsspesialistene opplyser videre at pengesporsetterforskning underveis i etterforskning er ressurskrevende, og at etterforskning av det straffbare forholdet ofte blir prioritert på bekostning av inndragningsetterforskning. Det mangler per i dag statistikk som kan knytte inndragningskrav og sikring av midler sammen.

Statistikken viser også at betydelige krav for tidligere år avskrives. SI opplyser at hovedgrunnen til avskrivningene er at kravene foreldes. Krav på inndragning av utbytte har en absolutt foreldelsesfrist på 10 år, jfr strl § 99. Dette innebærer at domfelte uten risiko for å bli fratatt utbyttet, ti år etter rettskraftig dom fritt kan ta frem et utbytte som hen har skjult, og politiet er i tilfellet henvist til å åpne en ny straffesak for å inndra beløpet. I alvorlige saker sitter gjerningspersonen så lenge i fengsel, at kravet foreldes før de slipper ut. På dette punkt representerer regelverket for innkreving av inndragningskravene etter vår oppfatning en stor svakhet i inndragningsregimet.

Videre øker de akkumulerte, udekkede kravene for hvert år som går. Hva som er årsaken(e) til dette har ikke vi grunnlag for å si noe sikkert om, men vil kort skissere noen mulige forklaringer basert på egen kjennskap til feltet og samtaler med praktikere. Én mulig forklaring er at de det kreves inn penger fra er økonomisk vanskeligstilte og ikke har lønnet arbeid og derfor har svak likviditet. Det kan også tenkes at de bare tilsynelatende er økonomisk vanskeligstilte, at de egentlig har store verdier, men er gode til å skjule verdiene, for eksempel i nanobanker, kryptovaluta og skatteparadis, og derfor fremstår å ha svak likviditet.

Ihht reglene i dekningslovens kapittel 2 er inndragningskrav svært lavt prioritert ved utlegg og konkurs, se f.eks. §2-8. Dette kan medføre at SI ikke «rekker» å kreve inn inndragningsbeløpet før det foreldes, fordi andre krav stadig har høyere prioritet. Politiet har heller ikke

hjemmel til å sikre verdier til bruk for dekning i en avsluttet straffesak, og der det er inngått nedbetalingsavtale mellom SI og skyldner, vil SI ikke kunne bruke eventuelle sikrede verdier i andre straffesaker til oppdekning av kravet.

En siste mulig forklaring er at politiet og Statens Innkrevingsentral ikke prioriterer inndragning av utestående krav etter en viss tid, fordi andre utestående oppgaver oppleves mer presserende eller fordi inndragningen er rettet mot personer som har forlatt landet og derfor blir nedprioritert av ressurshensyn.

For både kategorien inndragning og erstatning viser statistikken at det er «enklere» å få inn betaling jo kortere tid som har gått siden kravet ble etablert. Det blir altså vanskeligere og vanskeligere for Statens Innkrevingsentral å få inn beløpene jo lenger tid som går. Dette underbygger også betydningen av tidlig sikring underveis i etterforskningen og at SI får underretning om sikringen straks etter at krav er endelig rettskraftig fastslått. Dette bør imidlertid ikke tas til inntekt for det standpunkt at foreldelsesfristen for inndragningskrav like gjerne kan være kort. Den preventive effekten av å la inndragningskrav «leve» like lenge som erstatningskrav bør ikke undervurderes.

Vi har også innhentet statistikk over størrelsen på de ilagte verdiinndragningskravene med tilhørende innbetalingsgrad, fordelt på kravenes størrelse.

Tabell 4-8 Antall verdiinndragningssaker fordelt på størrelse, med innbetalingsprosent³⁴

Årgang	Beløpsgruppe	Antall Krav	Til innkreving	Innbetalt	Innbet. %	Avskrevet	Dekningsgrad
2015	Over 2 mill kr	12	219 905 711	32 063 682	14,58 %	130 276 031	73,82 %
2015	200 000 - 2 mill kr	86	39 377 801	23 870 758	60,62 %	3 754 481	70,15 %
2015	Under 200 000 kr	879	20 457 560	17 181 934	83,99 %	329 330	85,60 %
2016	Over 2 mill kr	14	69 425 393	17 882 687	25,76 %	0	25,76 %
2016	200 000 - 2 mill kr	111	64 928 179	41 380 952	63,73 %	3 868 602	69,69 %
2016	Under 200 000 kr	913	21 517 683	17 160 346	79,75 %	616 011	82,61 %
2017	Over 2 mill kr	15	96 210 655	22 934 380	23,84 %	0	23,84 %
2017	200 000 - 2 mill kr	109	54 803 183	31 397 182	57,29 %	3 199 878	63,13 %
2017	Under 200 000 kr	922	22 317 048	17 315 784	77,59 %	367 942	79,24 %
2018	Over 2 mill kr	11	51 211 555	13 084 240	25,55 %	0	25,55 %
2018	200 000 - 2 mill kr	72	42 543 584	19 118 609	44,94 %	3 282 175	52,65 %
2018	Under 200 000 kr	881	22 272 539	17 795 022	79,90 %	279 000	81,15 %
2019	Over 2 mill kr	15	83 717 305	14 891 462	17,79 %	0	17,79 %
2019	200 000 - 2 mill kr	84	48 951 037	33 126 525	67,67 %	0	67,67 %
2019	Under 200 000 kr	888	19 994 401	15 881 550	79,43 %	98 280	79,92 %
2020	Over 2 mill kr	12	891 566 093	9 591 064	1,08 %	0	1,08 %
2020	200 000 - 2 mill kr	99	55 253 025	28 821 815	52,16 %	223 233	52,57 %
2020	Under 200 000 kr	830	21 324 688	17 293 097	81,09 %	252 496	82,28 %
2021	Over 2 mill kr	9	63 471 200	14 014 244	22,08 %	0	22,08 %
2021	200 000 - 2 mill kr	92	49 843 417	25 304 764	50,77 %	429 000	51,63 %
2021	Under 200 000 kr	813	21 812 775	17 171 832	78,72 %	47 549	78,94 %
2022	Over 2 mill kr	17	95 668 132	17 464 749	18,26 %	4 202 962	22,65 %
2022	200 000 - 2 mill kr	88	52 342 270	28 825 222	55,07 %	200 000	55,45 %
2022	Under 200 000 kr	669	20 392 678	16 257 068	79,72 %	15 000	79,79 %

Her omfatter kolonnen «Dekningsgrad» også beløp som er avskrevet, det vil si at dekningsgraden ikke angir hvor mye som faktisk er *innbetalt* fra debitor.

³⁴ Kilde: SI, 16. juni 2023

Ikke overraskende viser tallene på innkrevet beløp, at det er de største beløpene som er vanskeligst for SI å kreve inn. For krav over kr 2 millioner ligger innbetalingene på mellom 14-25 %, (vi ser her bort fra år 2020, da innbetalt beløp var nede i 1 % pga det store enkeltbeløpet). For krav mellom kr 200.000 og kr 2 millioner er innbetalingsgraden på mellom 44 % og 63 %. Når det gjelder krav under kr 200.000 er innbetalingsgraden på mellom 77 og 83 %. Dette illustrerer også poenget om at verdier må sikres tidlig i de mest alvorlige sakene, for å lette SIs arbeid.

Heftelse og beslag

Som vist ovenfor i kapittel 2 kan politiet sikre verdier under etterforskningen. Der dette gjøres og det senere ilegges et inndragnings- eller erstatningskrav vil SI kunne bruke verdiene som er sikret til å dekke opp kravene umiddelbart etter at kravet er rettskraftig. En økning i statistikken over sikringer under etterforskning vil imidlertid på grunn av tidsaspektet, ikke gi seg utslag i inndragningsstatistikken samme år. Dette fordi en etterforskning kan strekke seg over mer enn ett år, og fordi det fra tiltale er tatt ut til det foreligger et rettskraftig krav også kan gå flere år.

Når vi ser på utviklingen på sikring ved beslag og heftelse, har det vært en klar økning i løpet av de fire årene politiet har ført statistikk på dette, både for antall sikringer, antall saker med sikring og beløp sikret:

Tabell 4-8: Statistikk over verdibeslag³⁵

BESLAG	Beslag (antall)	Saker med beslag	Beslag (mill kr)
2019	645	245	41,6
2020	1 465	470	98,8
2021	1 262	376	61,7
2022	2 284	368	269,6

³⁵ PIT 11.01.2023.

Tabell 4-9: Statistikk over heftelser³⁶

HEFTELSE	Heftelse (antall)	Saker med heftelse	Heftelse (mill kr)
2019	4	2	1,2
2020	10	5	1,0
2021	25	12	28,7
2022	60	26	41,7

Tabellene 4-8 og 4-9 indikerer at det har vært en markant økning i antall verdibeslag og heftelser i fra 2019 til 2022. Som det fremgår av tabell 4-8 har antall verdibeslag i perioden 2019-2022 økt fra 645 til 2.284, og med anslått verdi fra kr 41,6 mill. til kr 269,6 mill. Også innrapportert tall på heftelse gjengitt i tabell 4-9 indikerer en markant økning i heftelsesbeløp fra kr 1,2 mill i 2019 til 41,7 mill i 2022. Antall saker der heftelse ble tatt økte ihht registrerte tall, i samme periode fra 2 til 26 (absolutte tall).

Her er det viktig å påpeke at det er gode grunner til å tro at den markante økningen skyldes flere forhold enn økt bruk av tvangs-midlene. Det var først i 2019 at politiet begynte registrering og telling av heftelser og beslag og det tok tid før det forelå gode skriftlige rutiner og opplæringsmateriell om hvordan disse korrekt skulle registreres i BL for å komme med i statistikken³⁷. Videre kom føring av verdibeslag først i august 2019 som kan forklare at 2019-tallene på beslag er vesentlig lavere enn de neste årene. Corona-pandemien gjorde videre at antallet ransaker i 2020 og 2021 var lave og påvirket trolig også statistikken.

De ovennevnte forhold er trolig noe av forklaringen på den markante økningen. Ferske tall fra Oslo politidistrikt (OPD) kan også indikere at statistikken over verdibeslag i tabell 4-8 også i 2022 hadde

³⁶ PIT 11.01.2023.

³⁷ For eksempel kom heftelsesrutinene først i mai 2019 (BL temahefte 7.10) og video om bruken av heftelsesrutinene var først en del av den obligatoriske årlige opplæringen i 2020 og ble gjennomført høst/vinter 2020.

sine begrensninger. For perioden januar-mars, 2023 hadde Oslo politidistrikts beslag en totalverdi på 25 millioner kroner, noe som er en femdobling av beløpet for samme tidsperiode året før. OPD knytter økningen i hovedsak til at inndragningsspesialisten i distriktet sørger for riktig registrering av alle verdibeslag over kr 1.000. Men det kan også skyldes en reell økning i bruken av tvangsmiddelet.

Vi har ikke grunnlag for å anslå med en viss sikkerhet hvor stor del av økningen som skyldes forbedret registreringspraksis og hvor mye av økningen som skyldes en reell økt bruk av tvangsmidlene. Det nye inndragningsstudiet (første gang gjennomført i 2021), ansettelsen av flere inndragningsspesialister i 2021 og 2022, samt støttedokumenter utarbeidet av faggruppen for finansiell sporsikring og inndragningsenheten i Økokrim kan alle ha medvirket til økt bevissthet om og kompetanse i å ta i bruk tvangsmidlene som et effektivt inndragningsverktøy har økt, som i neste omgang kan ha bidratt til en økning i bruken av tvangsmidlene. Videre er det grunn til å tro at tallene for sikring under etterforskning vil øke enda mer i 2023 og påfølgende år som følge av de nevnte tiltakene. Dette bør følges opp med videre undersøkelser opp mot om dette også bedrer dekningsgraden for inndragnings- og erstatningskravene på sikt.

For å få et referansepunkt å måle den markante økningen i heftelser i tabell 4-9 opp mot kontaktet vi Oslo tingrett og ba dem levere sammenlignbare tall på heftelsesbeslutninger avsagt i perioden 2017-2022. Oslo tingrett hadde imidlertid ingen saker som var kodet på STRA-sakkoden «*Kap. 17. Heftelse. Forvaltning av siktedes formue §§217-222*» i denne perioden.

Inndragningsstatistikk fra Finland

Vi har forsøkt å innhente sammenlignbar statistikk fra Sverige, Danmark og Finland, men det er bare Finland som har kunnet gi oss tall.

Tabell 4-10: Finlands statistikk over beløp inndratt ved endelig dom³⁸

År	Avgjørelser i mill euro	Beløp i mill. NOK*
2015	34,1	327
2016	29,3	266
2017	17,9	176
2018	14,0	139
2019	10,3	102
2020	11,0	115,6
2021	23,1	231
2022	46,7	492

*Kurs per 31.12 for angjeldende år.

Den finske statistikken over beløp inndratt ved endelig dom har en U-formet utvikling i perioden 2015-2022. Først en betydelig nedgang fra 327 millioner kroner i 2015 til 102 millioner kroner i 2019. Deretter var det en økning de neste årene til en foreløpig topp i 2022 med 492 millioner kroner. I gjennomsnitt inndro finske myndigheter 231 millioner kroner per år i perioden 2015-2022.

Om vi sammenligner med de norske tallene for ilagt inndragning i samme tidsperiode (jf. tabell 4-3) ligger Norge noe lavere enn finnene med et gjennomsnitt på 172 millioner kroner ilagt inndratt per år i samme tidsperiode. Her skal det også påpekes at de finske tallene kun omhandler «monetary forfeiture», ikke inndragning av gjenstander eller fast eiendom.

---

38 Legal Registry Center, Finland 21.03.2023, med følgende kommentar «Statistics include only monetary forfeitures and not asset forfeitures such as objects or property etc. There are spikes in the statistics for some years because of the high forfeiture penalties imposed in major criminal cases in those years»

Tabell 4-11: Finlands statistikk over beløp (i mill euro), sikret under etterforskning, 2015-2021.³⁹

År	Beløp i mill euro	Beløp i mill. NOK*
2015	33,1	318,3.
2016	19,8	179,9
2017	20,9	205,9
2018	36,5	363,0
2019	42,0	415,0
2020	36,2	380,3
2021	50,1	500,4

*Kurs per 31.12 for angjeldende år.

Beløpene i tabell 4-11 viser hvor mye finske myndigheter har klart å sikre under etterforskningen, oppgitt i henholdsvis euro og norske kroner. Om vi sammenligner disse med det vi har av norske tall ser vi at finsk politi og påtalemyndighet klarte å sikre et omtrent ti ganger så stort beløp som norsk politi og påtalemyndighet i 2019 (jf tabell 4-8).⁴⁰ For de påfølgende årene har differansen blitt redusert betraktelig. Siden vi kun har tall for begge land for en treårsperiode skal en være varsom med å trekke bastante konklusjoner om forskjeller mellom landene over tid.

³⁹ ARO Norge, 17.01.2023 og e-post fra Legal Registry Center 24.02.2023.

⁴⁰ De norske tallene er summen av heftelser og beslag hentet fra tabell 4-7 og 4-8.

5. Inndragningsspesialistenes erfaringer

Hva er status i dag i politi-Norge? Blir straffesaker med inndragningspotensial fulgt opp, og er det noen sakstyper hvor det er «lettere» å få gehør for å jobbe med inndragnings- eller erstatningsspørsmål? Vi kan ikke gi entydige svar på disse spørsmålene, men noen av resultatene fra vår erfaringsinnhenting fra inndragningsspesialistene omhandlet i dette kapittelet og vår spørreundersøkelse til deltagere av Politihøgskolens nye inndragningsstudium som vi omhandler i neste kapittel kan gi indikasjoner på noen mulige svar.

Bakgrunnen for at POD og Riksadvokaten i 2021 besluttet at politidistriktene skulle opprette rollen som inndragningsspesialist ble nærmere redegjort for i kap. 3. Hva er så de foreløpige erfaringene til de som er blitt ansatt som inndragningsspesialist i politidistriktene?

Stilling og plassering

Inndragningsspesialist er en rolle / funksjon som Politidirektoratet og Riksadvokatembetet påla politidistriktene å opprette innen 15 november, 2021. Det var opp til politidistriktene å velge hvordan de ønsket å følge opp pålegget. Fra vårt datamateriale fremgår det at fem av politidistriktene har ansatt en person til å kunne ivareta inndragningsfunksjonen på fulltid.⁴¹ I de tre øvrige politidistriktene skal inndragningsspesialisten også ivareta andre funksjoner som gjør at de i praksis bruker omtrent halvparten av arbeidstiden sin på inndragningsfunksjonen. Av de inndragningsspesialistene som ikke besvarte vår forespørsel er vi kjent med at én har ansvaret for to politidistrikt. I ett annet politidistrikt har de valgt å legge

---

⁴¹ Av de fem som ivaretar funksjonen på fulltid har én av dem i en lengre periode måttet fungere som avsnittsleder i tillegg til å ivareta funksjonen som inndragningsspesialist.

inndragningsspesialistfunksjonen til Felles straffesaksinntak (FSI) og har en uttalt ambisjon om at alle politifaglige etterforskningsledere på FSI skal ha inndragningsstudiet. Samlet viser dette at politidistriktene har ressursatt inndragningsfunksjonen svært forskjellig. Noen har satt av én fulltidsstilling, mens andre har satt av en halv.

Det er også variasjon når det gjelder hvor høyt eller lavt i organisasjonshierarkiet de er plassert. Hvor de er plassert i organisasjonshierarkiet kan ses som en indikasjon på hvor høyt inndragningsarbeidet er prioritert. Alt annet likt, så er det kortere avstand til politimesteren jo høyere opp i organisasjonshierarkiet du befinner deg. Fire av inndragningsspesialistene har avsnittsleder som nærmeste leder, to har seksjonsleder og to leder for politifaglig stab. To er ansatt i fagstab, de øvrige i økonomi / øko-team eller øko-miljø avsnitt / seksjon.

Inndragningsspesialistene er heller ingen homogen gruppe når det gjelder erfaringsbakgrunn eller formell kompetanse. Tre av de åtte er relativt ferske i det å jobbe med økonomisk kriminalitet, to har fem til seks års erfaring, mens tre har 10-12 års erfaring. Fem av de åtte er politiutdannet, to har revisorutdanning, mens én er siviløkonom. En av de politiutdannede har også en master i rettsvitenskap. Flere av de har i tillegg tatt diverse videreutdanningskurs, fire skriver eksplisitt at dem har tatt inndragningsstudiet ved Politihøgskolen og tre har tatt VEF.

Hva fungerer?

Tidligere utredninger av politiets (manglende) inndragningsaktivitet har primært hatt et problemfokus, fokusert på hva som er problemene og mulige årsaker til at politiet ikke har lyktes bedre med å inndra verdier og ting fra kriminelle. Derimot har det vært mindre søkelys på hvilke tiltak og aktiviteter som fungerer. Derfor spurte vi inndragningsspesialistene om deres erfaringer så langt i deres

funksjon. Det var to temaer som gikk igjen blant respondentene. Det ene handlet om opplæring, det andre om samarbeid.

Opplæring, veiledning og kunnskapsformidling synes å være en hovedaktivitet for inndragningsspesialistene. Noe som gikk igjen i svarene var viktigheten av å reise rundt på de ulike tjenestestedene og de ulike fagavdelingene å holde foredrag og kursopplegg om inndragning. En av spesialistene hadde holdt 34 foredrag på de siste 9 månedene noe som tilsvarer nærmere ett foredrag i uken.⁴² Vi vet ikke om det er representativt for de andre spesialistene, men viser at omfanget av det utadrettede opplæringsarbeidet kan være betydelig. Aktiv formidling og reisevirksomhet er viktig både for å øke politiansattes bevissthet og kunnskap om tematikken. En ting som er minst like viktig er å gjøre de ansatte oppmerksom på at politidistriktet har en inndragningsspesialist som kan kontaktes for rådgivning og veiledning, i tillegg til skriftlig veiledningsmaterieell, maler og lignende og hvor de kan finne det hen. Spesialistenes erfaring er at foredrag og utadrettet virksomhet resulterer i at flere kontakter dem for spørsmål og rådslagning. Som en av respondentene beskrev det: «For hvert foredrag jeg har, øker antall henvendelser til meg. Små og store forespørsler, fra alle enheter».⁴³ To av respondentene trakk også frem ledelsesforankring som en forutsetning for å lykkes med opplæringsaktivitetene. Det er sentralt å få ledelsen til å forstå viktigheten av opplæringsaktiviteten.⁴⁴ Videre la flere vekt på viktigheten av å kunne være tilgjengelig som en ressursperson.

En annen type opplæringsaktivitet som flere trakk frem var det å utarbeide maler, rutinebeskrivelser og lignende til bruk av de ansatte i politidistriktet. Her virker det som flere av inndragningsspesialistene er proaktive og det er også eksempler på at noen av inndragningsspesialistene har utarbeidet maler i

---

42 Inndragningsspesialist F

43 Inndragningsspesialist F

44 Inndragningsspesialistene D og B.

samarbeid med hverandre. Inndragningsspesialistene har blant annet utarbeidet veileder for kartlegging av verdier, mal for historikkrapport trafikklovbrudd, instruks for formål og gjøremål ved sikring av kjøretøy, og rutinebeskrivelser for forebyggende inndragning og for straffesaksstøttes involvering ved korrekt bruk av og føring av heftelser i BL.⁴⁵ Enkelte av disse malene er blitt oversendt til den nasjonale faggruppen for finansiell sporsikring og Økokrims inndragningsenhet for gjennomgang og kvalitetskontroll.

Det andre temaet som gikk igjen handlet om organiseringen av deres arbeid og samarbeid i vid forstand. Inndragningsspesialistene har et bredt mandat og et stort nedslagsfelt. I ett politidistrikt har de opprettet en egen «inndragningsgruppe» på Øko-teamet som skal bistå de andre enhetene. Gruppen består av en PEL og en spesialetterforsker i tillegg til inndragningsspesialisten. To av spesialistene hadde hatt tilgang på en «inndragningsjurist», noe de pekte på som nyttig. Selv om det ikke hadde vært en dedikert ressurs på fulltid trakk de frem jurist-støtten som svært nyttig. En av de beskrev inndragningsjuristen som ”en uvurderlig rådgiver og sparringspartner i store og små inndragningsspørsmål».⁴⁶

Inndragningsspesialistene ble også spurt om det var noe kompetanse de ønsket seg. Alle de seks som svarte på spørsmålet svarte at de ønsket seg en inndragningsjurist, mens tre av disse også ønsket seg en revisor.

De fleste synes samarbeidet med de lokale namsfogdene fungerer godt, mens én mente det var lite kompetanse internt i politiet om hvordan Statens innkrevingsentral (SI) fungerer – en viktig samarbeidspartner i fullbyrdelsen av inndragningskravet. En annen bemerket at det noen ganger kunne ta lang tid før SI ble informert om at politidistriktet hadde heftelse for å sikre betaling av krav.⁴⁷

---

45 Inndragningsspesialistene B, C, D og F.

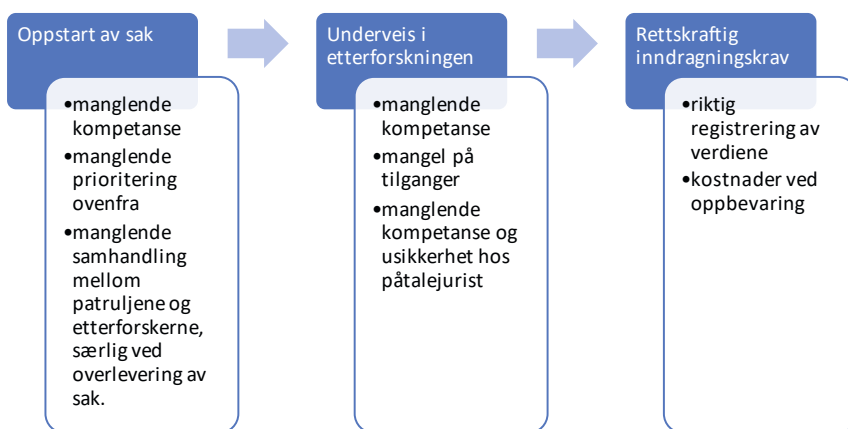
46 Inndragningsspesialist B.

47 Inndragningsspesialist B.

Hva er utfordringene?

Seks av inndragningsspesialistene svarte på hva de opplever som utfordringer i de ulike fasene av inndragningsprosessen. Hovedtyngden av deres svar omhandlet de første fasene av inndragningsprosessen, det vil si ved oppstart av sak og arbeidet under etterforskningen, jamfør figur 1 i kapittel 2, og er derfor det vi vil legge vekt på i det følgende.

Figur 5.1 Opplevde utfordringer i inndragningsprosessen

Ved oppstart av en straffesak er det krevende å få lagt tilstrekkelig trykk på inndragningsaspektet. Spesialistene pekte på manglende kompetanse kombinert med manglende prioritering ovenfra på inndragning som to viktige årsaker. Tre av de seks respondentene som besvarte denne delen pekte på at FSI i realiteten ble en hemsko fordi de hadde for få etterforskere som førte til at de ikke hadde kvalifisert personell tilgjengelig til å følge opp i den tidskritiske initialfasen.⁴⁸ En siste utfordring som ble trukket frem var det å få til en god samhandling mellom patruljene og etterforskeren i initialfasen, særlig ved overlevering av saken.

⁴⁸ Inndragningsspesialistene B, D og E.

Når det gjaldt identifisering av verdier under etterforskningen pekte respondentene på manglende kompetanse og kunnskap som hovedutfordringen. En mer konkret, praktisk utfordring som én trakk frem var at mange mangler tilganger til relevante registre og system som for eksempel Infotorg og Valutaregisteret, i tillegg til at de da også mangler kjennskap til hvilke muligheter som finnes i disse systemene.⁴⁹ Praktiske barrierer som manglende tilganger gjør det enda vanskeligere å få ansatte til å engasjere seg i det tidkrevende arbeidet med å søke etter og identifisere mulige verdier å inndra.

Neste skritt i en etterforskning som omhandler inndragning av verdier er påtalejuristens vurdering av om beslaget skal opprettholdes eller om beslutning om heftelse skal fattes. Fem av de seks inndragningsspesialistene som kommenterte dette punktet trakk frem manglende kompetanse og usikkerhet hos påtalejuristen som en stor utfordring.

Når det gjaldt praktiske utfordringer var det flere som pekte på at det å registrere verdiene og eiendelene riktig i politiets systemer ofte kan være krevende. Én pekte på at arbeidet er tidkrevende og to at det kan være dyrt å oppbevare beslagene, en tredje opplever at rutinene i BL knyttet til registrering av verdier og statistikk er uklare.⁵⁰ Politiet har nylig inngått en felles avtale for hele landet, med ekstern leverandør (REGO AS) som skal besørge fysisk oppbevaring av verdier og ting tatt i sikkerhet under etterforskning. Én av respondentene påpeker at det er krevende å holde oversiktene oppdaterte i denne REDGO-avtalen, for eksempel når saker flyttes mellom avsnitt eller mellom de geografiske driftsenhetene.⁵¹

---

49 Inndragningsspesialist B.

50 Inndragningsspesialistene D, E og G.

51 Inndragningsspesialist B.

Forbedret funksjonalitet for tekniske verktøy

Noen av spesialistene pekte på begrensninger i funksjonaliteten til de tekniske verktøyene og registrene som brukes som en konkret utfordring og kime til en del frustrasjon. Det ble også skissert konkrete forslag til hvordan systemene kan bli bedre.

Én av respondentene foreslo en lovendring, gjennom et nytt ledd i strpl. § 210, for hjemmel til innhenting av kontoinformasjon via Finansoppdrag ved automatisert prosess, altså slik denne løsningen fungerer under piloten. Muligheter til å effektivt følge pengestrømmer i bekjempelse av økonomisk kriminalitet er sentralt og vil virke forebyggende.

Et annet konkret forslag var å lage en funksjon i BL hvor påtale må ta stilling til beslag og inndragning før de kan treffe en påtalebeslutning. Videre at det legges inn som et obligatorisk rutinetrinn for påstandsskriftet at en må ta stilling til spørsmålet om inndragning også i begjæring om tilståelsespådommelse, ved utstedelse av forelegg og før henleggelse.

Én etterlyste et automatisert analyseverktøy fra bankenes side som klarer å sammenstille informasjon fra Finansoppdrag, på tvers av de ulike finansforetakene. Et slikt verktøy ville styrke muligheten for å sikre midler i nettbedragerier og lignende hvor en utfordring er at pengene flytter seg fort mellom banker og i en del tilfeller over til kryptoøkonomien.

Ett eksempel på en begrensning er Løsøreregisteret hvor beslutning om heftelse må skje manuelt per post med underskrift med blåpenn. Det er en svært tungvint løsning som burde kunne løses elektronisk, for eksempel med oversendelse i Altinn. En av spesialistene visste om ett tilfelle i politidistriktet hvor tregheten i systemet gjorde at siktede i perioden frem til tinglysing var på plass hadde overdratt bilen til en annen.

Overordnede utfordringer

På spørsmål om hvor politi og påtalemyndigheten bør rette innsatsen fremover i sitt arbeid med å styrke inndragningsarbeidet var respondentene rimelig samstemte. Fire av de fem som svarte pekte på den til nå manglende prioriteringen av inndragning i målstyringen og den formelle styringsdialogen som et hovedproblem. De mente det vil være nødvendig med konkrete måltall på inndragning for å kunne få til en merkbar og varig endring når det gjelder i hvilken grad inndragning blir prioritert. I tillegg pekte flere på kapasitet og kompetanse, temaer som flere av inndragningsspesialistene trakk frem som en utfordring i sine svar på flere av spørsmålene. På kapasitet-siden ble det pekt på FSI sin begrensede kapasitet sett i forhold til arbeidsmengde, i tillegg til dem selv som enslige inndragningsspesialister på heltid/deltid i politidistriktene. Manglende kompetanse var også noe som gikk igjen i svarene. Manglende bevissthet hos ordenspatroljene som ikke vet hva de bør se etter og være obs på i initialfasen, etterforskere og påtalejurister som er usikre, for eksempel på når de kan ta beslag og heftelse ble også fremhevet.

Rom for forenklinger

Det var ingen av inndragningsspesialistene som ga uttrykk for at mangler i lovverket var et hovedproblem. Samtidig så var det et par som pekte på at heftelsesinstituttet inneholdt noen svakheter, sammenlignet med reglene for å kunne ta beslag:

Flere respondenter fremhevet behov for regelendring i strprl § 217, slik at påtalemyndigheten gis primærkompetanse til å beslutte heftelser, og at heftelsesbeslutningen kun skal prøves for retten der noen begjærer dette.

6. Resultater fra spørreundersøkelsene

Hva er så erfaringene med inndragning hos de som gjennomførte det første inndragningsstudiet ved Politihøgskolen? I tillegg til spørsmål knyttet til inndragning stilte vi noen bakgrunnsspørsmål som arbeidssted, stillingstype og yrkeserfaring. De to sistnevnte kategoriene ble undersøkt nærmere i våre analyser for å undersøke om det var systematisk variasjon mellom respondentenes stilling eller yrkeserfaring og hvordan de svarte på noen av spørsmålene om inndragning. Spørsmålet om stilling hadde svaralternativene «leder», «politiadvokat», «etterforsker» og «annet». På spørsmålet om yrkeserfaring var spørsmålet delt inn i 5-årsintervaller: «0-4 år», «5-9 år» og så videre opp til siste kategori som var «Over 20 år». Hele 59 % av respondentene hadde fire år eller mindre erfaring fra etterforskning av saker der inndragning er aktuelt. Den høye andelen respondenter med kort etterforskererfaring kan være et resultat av at studiet ikke krever innstilling, slik at det er et attraktivt studium å ta for de som har jobbet kort tid i etaten og ennå ikke ligger an til å bli innstilt til etter- og videreutdanning. Vi operasjonaliserte yrkeserfaringsvariabelen til en dikotom variabel med to verdier: «uerfaren» (0-4 år) og «erfaren» («5 år eller mer»). Deskriptiv statistikk over de uavhengige variablene er i vedlegg.

Oppfølging og sakstype

44 prosent av respondentene (N – 141) svarte at de opplever at straffesaker med inndragningspotensial følges opp i svært stor/stor grad med relevante etterforskningskritt, mens 29 prosent svarte i liten / svært liten grad.⁵² Det er med andre ord under halvparten som svarer

---

52 Spørsmålet respondentene svarte på lød: «Når det identifiseres straffesaker med potensiale for inndragning eller erstatning, i hvilken grad blir dette perspektivet fulgt opp med relevante etterforskningskritt?». Svaralternativene var «i svært stor grad», «i stor grad», «hverken eller», «i liten grad», «i svært liten grad», «vet ikke / ikke relevant».

positivt at de opplever at straffesaker med inndragningspotensial blir fulgt opp. Videre svarte tre av fire (N – 92) at de har opplevd å undersøke/etterforske saker med inndragningspotensiale, men hvor inndragningen ikke ble fulgt opp. Det antas at respondentene etter endt studie i større grad enn tidligere forstår at sakene faktisk har inndragningspotensiale, mens de som ikke har tatt studiet ikke i samme grad evner å se potensialet på grunn av manglende kompetanse. For å kunne se inndragningspotensialet i en sak må du vite hva du skal se etter.

Respondentene ble spurt om hvilke typer straffesaker de opplevde at det var fokus på inndragning / erstatning. Det ble listet opp ni sakstyper som de kunne velge mellom og det var mulig å velge flere svaralternativ, jf. tabell6-1.

Tabell 6.1 Hvilke typer straffesaker respondentene opplevde at det var fokus på inndragning/erstatning. De kunne velge flere svaralternativ.⁵³

	Prosent	Respondenter
Økonomisk kriminalitet (bedrageri, skattesvik, konkurs o.l.)	90,2%	83
Heleri/hvitvaskingsaker	60,9%	56
Narkotikalovbrudd/dopingovertrедelser	60,9%	56
Vinningslovbrudd (tyveri, underslag, ran o.l.)	51,1%	47
Seksuallovbrudd (voldtekt, seksuelt krenkende adferd o.l.)	14,1%	13
Voldslovbrudd (kroppskrenkelse, kroppsskade, drap o.l.)	7,6%	7
Annet	5,4%	5
Trafikksaker	4,3%	4
Trusselsaker	0,0%	0
I alt	100,0%	92

Ikke overraskende er økonomisk kriminalitet den straffesakstypen hvor flest av respondentene mener det er fokus på inndragning. Ettersom inndragning er en så sentral komponent i etterforskningen av

⁵³ Spørsmålet respondentene fikk var: "I hvilke typer straffesaker opplever du at det er fokus på inndragning/ erstatning? (flere svaralternativer er mulig)

økonomisk kriminalitet mener vi at vi egentlig burde kunne forvente 100 prosent på det svaralternativet. Med samme begrunnelse er det noe overraskende at «bare» 61 prosent svarte at det er fokus på inndragning i «Heleri/hvitvaskingssaker». I tillegg til økonomisk kriminalitet og heleri/hvitvaskingssaker svarer over halvparten av respondentene at de opplever det er fokus på inndragning i sakstypene «Narkotikalovbrudd/dopingovertredelser» og «vinningslovbrudd». I de øvrige sakstypene er det få som mener at det er fokus på inndragning.

Om en sammenligner hvordan de «erfarne» svarte med de «uerfarne» finner vi ingen systematiske forskjeller. Riktignok er det 19 prosentpoeng flere «erfarne» som opplever at det er fokus på inndragning i «vinningslovbrudd» enn blant de «uerfarne». Men det er ingen forskjell når det gjelder «økonomisk kriminalitet» og «narkotika / vinningslovbrudd», mens forskjellen er på 5 prosentpoeng for «heleri / hvitvaskingssaker».

Variierende støtte i organisasjonen

For å få til en økt innsats på inndragning er det viktig at de som jobber med inndragning opplever at de har støtte fra sine overordnede og kolleger. En slik støtte er viktig av mange grunner. Det er viktig for fagutvikling og å få til godt samarbeid på tvers av fagavdelinger og geografiske avstander, og mer grunnleggende vil støtte fra egne ledere og kolleger være viktig for å kunne bygge opp en kultur hvor inndragning inngår som en naturlig del av kriminalitetsbekjempelsen.

Tabell 6.2 Hvilke ansatte i organisasjonen respondentene opplevde å få støtte fra i straffesaker hvor det var inndragnings-/erstatningspotensiale. De kunne velge flere svaralternativ.⁵⁴

	Prosent	Respondenter
Ja, fra min nærmeste leder	43,4%	59
Ja, fra sideordnet kollega	34,6%	47
Ja, fra etterforskning	25,0%	34
Ja, fra PEL	24,3%	33
Ja, fra PÅL	20,6%	28
Nei	17,6%	24
Ja, fra andre påtalejurister	16,2%	22
Ja, fra annen ledelse	14,0%	19
Ja, fra inndragningsspesialist i distriktet	13,2%	18
Ja, fra FSI	8,8%	12
Ja, direkte eller indirekte fra politimesteren	7,4%	10
Ja, fra orden	5,9%	8
Vet ikke/ikke relevant	5,9%	8
Ja, fra andre	4,4%	6
Ja, fra beslagskontoret	2,2%	3
I alt	100,0%	136

Som tabell 6-2 over viser så er det *ingen* av svaralternativene som får tilslutning fra halvparten eller mer av utvalget. Høyest skåre får nærmeste leder, vel fire av ti svarer at de opplever å ha støtte fra nærmeste leder. Nummer to på listen er kollegene, en av tre opplever å ha støtte fra sideordnet kollega(er). Det betyr samtidig at to av tre ikke opplever å ha støtte fra noen kolleger og over halvparten ikke opplever å ha støtte fra sin nærmeste overordnede. Tre av fire opplever *ikke* støtte fra etterforskning eller fra politietterforskningsleder eller påtaleleder. Kun 13 prosent sier de opplever å få støtte fra inndragningsspesialisten i distriktet, noe som er svært lavt. Her må det bemerkes at de fleste av inndragningsspesialistene ble ansatt i

⁵⁴ Spørsmålet respondentene fikk var: " Opplever du å få støtte fra andre ansatte i organisasjonen i straffesaker det er inndragnings-/ erstatningspotensiale? (flere svaralternativer er mulig)

stillingen omtrent samtidig som spørreundersøkelsen ble gjennomført, noe som kan være en viktig del av forklaringen. Det kommer naturligvis også an på hva respondentene legger i «å få støtte». Det er også verdt å nevne at det er knapt noen som nevner Beslagskontoret, en funksjon som er en viktig samarbeidspartner i det praktiske arbeidet med beslagene som gjøres (registrering, oppbevaring osv).

Andelen som svarer at de opplever å ha støtte fra nærmeste leder er like stor blant de «uerfarne» som blant de «erfarne». For stillingstype er det åtte prosentpoeng flere etterforskere enn politiadvokater som svarer at de opplever å ha støtte fra nærmeste leder. 52 prosent av etterforskerne, mens 44 prosent av politiadvokatene opplever å ha støtte fra nærmeste leder. Av de ti lederne som deltok i undersøkelsen var det fire som svarte de opplevde å ha støtte fra sin nærmeste leder.

Nesten to av ti svarte at de ikke opplever støtte fra noen ansatte i organisasjonen, mens nesten halvparten av respondentene svarte at de opplever å ha støtte fra nærmeste leder. Bivariat-analyse av stillingstype og spørsmålet om opplevd støtte viser at det er stillingstypen «Annet» som skiller seg ut. Hele 39 prosent av de som har en annen stilling enn «leder», «politiadvokat» eller «etterforsker» svarer at de ikke opplever å ha støtte fra noen. Blant etterforskerne er tallet 13 prosent, to av de ti lederne opplever ingen støtte fra noen, mens samtlige politiadvokater opplever at de får støtte fra en eller annen i organisasjonen. Når det gjelder erfaringsbakgrunn er det 6 prosentpoeng større andel av de «uerfarne» som har svart at de ikke har opplevd å få støtte sammenlignet med de «erfarne». 21 prosent av de med mindre enn 5 års yrkeserfaring (16 av 76) svarer at de ikke har opplevd støtte fra noen, mens andelen blant de med fem års yrkeserfaring eller mer var på 15 prosent (8 av 53).

Hva er de viktigste suksessfaktorene?

Respondentene ble spurt om hvilke faktorer de mente var viktigst for å heve inndragningstallene. Det ble listet opp en rekke svaralternativ og de kunne velge inn til fem av disse. Svarene er gjengitt i tabell 6.3 nedenfor.

Tabell 6.3 Hvilke faktorer respondentene mente var viktigst for å heve inndragningstallene. De kunne velge opp til fem faktorer.⁵⁵

	Prosent	Respondenter
Påtale har tilstrekkelig kompetanse om inndragning	78,4%	105
God kompetanse på inndragningsfeltet i avdeling/seksjon forøvrig	52,2%	70
Etterforskerne har tilstrekkelig kompetanse om inndragning	47,0%	63
Har kolleger som også prioriterer inndragningsarbeid	41,8%	56
Det settes av tilstrekkelig etterforskningskapasitet til å prioritere inndragning	29,9%	40
Har kolleger som også har tatt inndragningsstudiet	29,1%	39
Ordenspatroljen har tilstrekkelig kompetanse om inndragning	27,6%	37
PÅL og PEL er på linje og stiller klare krav til inndragningsarbeidet	26,1%	35
Gode og tilgjengelige rutiner for sikring og realisering	20,1%	27
Leder /fagleder/kollega støtter i inndragningsarbeidet	18,7%	25
Det settes av tilstrekkelig kapasitet på påtalesiden til å prioritere inndragning	18,7%	25
Større grad av måling av inndragningsresultatene	11,2%	15
At man finner informasjon om dette på interne nettsteder så som KO:DE	10,4%	14
Liten «turn over» av etterforskere og jurister	10,4%	14
Gode datasystemer for inndragningsarbeidet (i BL, Indicia)	9,0%	12
God dialog med og innkreving i regi av SI/namsfogd	8,2%	11
Bedre tilgang på tiltakskort/maler til bruk i mulige inndragningssaker	8,2%	11
God tilgjengelig, praktisk bistand til håndtering av verdier som er sikret, herunder oppbevaringskapasitet	8,2%	11
PÅL stiller klare krav til inndragningsarbeidet	6,7%	9

⁵⁵ Spørsmålet respondentene fikk var: "Hvilke faktorer mener du er de viktigste for å heve inndragningstallene? (Du kan velge opp til fem alternative faktorer)".

Andre ledere stiller klare krav til inndragningsarbeidet	6,7%	9
I liten grad «berøringsangst» for inndragningsfeltet i avdeling/seksjon	6,7%	9
God tilbakemelding når man oppnår godt inndragningsresultat	6,0%	8
Politimester/overordnet ledelse aksepterer uttrykkelig at måling på saksbehandlingstid/oppklaringsprosent ikke skal være så viktig i inndragningssaker	5,2%	7
PEL stiller klare krav til inndragningsarbeidet	3,7%	5
Ingen andre faktorer, de ansattes kompetanse er tilstrekkelig til å heve inndragningstallene	0,0%	0
Vet ikke/relevant	0,0%	0
I alt	100,0%	134

Tabell 6-3 viser hvilke innsatsfaktorer som flest respondenter mente var viktig for å heve inndragningstallene. Om vi ser forbi enkelttallene i tabellen mener vi det er fire interessante funn å trekke ut av disse resultatene.

For det første peker *kompetanse* seg ut som en sentral innsatsfaktor. Alle fem svaralternativene som handlet om kompetanse er blant de sju innsatsfaktorene som flest respondenter valgte, og kompetanse er sentralt stikkord for de tre faktorene som fikk høyest skåre. At påtale har tilstrekkelig kompetanse er den faktoren som får klart høyest skåre med 78 prosent av respondentene som svarte på spørsmålet. Omtrent halvparten av de som har besvart spørsmålet mener «God kompetanse på inndragningsfeltet i avdeling/seksjon for øvrig» og at «Etterforskerne har tilstrekkelig kompetanse om inndragning» er blant de viktigste faktorene. Her skal det nevnes at utvalget består av mange flere etterforskere enn representanter for påtale. Det kan dermed ikke trekkes noen automatisk konklusjon om at det er påtalemyndigheten som er eneste nøkkel til godt inndragningsarbeid. Det kan tenkes at svarfordelingen ville vært annerledes dersom sammensetningen av yrkesgrupper hadde vært annerledes. For eksempel mente 78 prosent av etterforskerne at tilstrekkelig kompetanse hos påtale var blant de viktigste innsatsfaktorene, mens 56 prosent av politiadvokatene svarte det samme.

For det andre peker *prioritering* seg ut som en sentral innsatsfaktor. To *av innsatsfaktorene på “topp fem” handler eksplisitt om prioritering («Har kolleger som også prioriterer inndragningsarbeid», «Det settes av tilstrekkelig etterforskningskapasitet til å prioritere inndragning»).

Hvordan etterforskningsressursene prioriteres og organiseres er betinget av POD og Justisdepartementets mål- og resultatstyring, samt Riksadvokatens årlige prioriterings- og disponeringsskriv. I målstyringen har det over lengre tid vært oppklaringsprosenten og saksbehandlingstid («få ned restansene») som har vært de mest sentrale målene som politiet har vært forventet å levere på. For det tredje er det verdt å merke seg at nesten tre av ti vektlegger viktigheten av at «Ordenspatruljen har tilstrekkelig kompetanse om inndragning». Her er kompetanse et sentralt stikkord, men det handler også om hvem som besitter kompetansen om inndragning. For å løfte politiets inndragningstall er det ikke tilstrekkelig å løfte kompetansen til etterforskerne og polititjuristene. Det er viktig å se inndragning i et større perspektiv, der flere aktører som for eksempel ordenspatruljene spiller en viktig rolle. Dette stemmer også godt overens med inndragningsspesialistenes tilbakemelding om at det er særlig ved oppstart av sak som er en sentral utfordring, se kap 5.

For det fjerde er det viktig å nevne at *ingen* valgte svaralternativet «Ingen andre faktorer, de ansattes kompetanse er tilstrekkelig til å heve inndragningstallene». Selv om kompetanse peker seg ut som en svært viktig innsatsfaktor av respondentene er det altså ingen av respondentene som mener at det er tilstrekkelig at kompetanseheving av de ansatte på inndragningsområdet er tilstrekkelig for å øke inndragningstallene.

Til slutt er det verdt å bemerke at «praktisk bistand til håndtering av verdier som er sikret» ble vektlagt i mye større grad som en viktig innsatsfaktor av respondentene *før* de hadde gjennomført inndragningsstudiet. Før oppstart skulle deltagerne svare på en del spørsmål, deriblant hvilke faktorer de mente var viktigst for

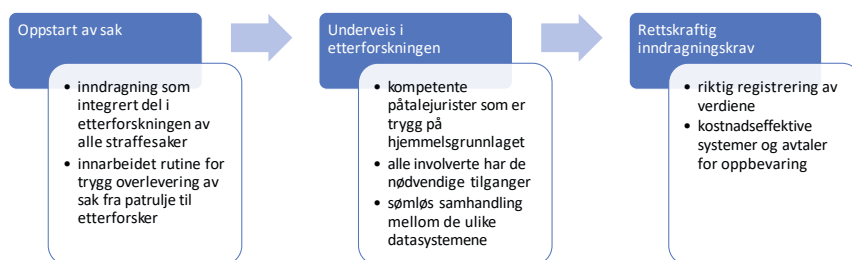
å styrke politiets inndragningsarbeid. Svaralternativet som skilte seg ut klart med høy svarandel var følgende svaralternativ: «Mer kompetanse, kombinert med gode praktiske løsninger for sikring under etterforskningen». 211 av deltakerne valgte dette svaralternativ, mer enn dobbelt så mange som neste svaralternativ (flere svaralternativ var mulig). Mens da respondentene ble spurt etter endt kurs var det kun elleve prosent som anså «praktisk bistand til håndtering av verdier som er sikret» å være blant de fem viktigste innsatsfaktorene.

7. Oppsummering og veien videre

I dette avslutningskapittelet oppsummerer vi rapportens hovedfunn, diskuterer kort noen mulige årsaker til våre funn, samt skisserer hva vi tror vil være viktige suksesskriterier for en videre styrking av politiets inndragningsarbeid.

Figur 7-1 Suksesskriterier i inndragningsprosessen.

Et helt sentralt spørsmål er om inndragning prioriteres i de riktige sakene. Tallmaterialet viser at kun drøyt 1 % av verdiinndragningskravene gjelder beløp på mer enn kr 2 millioner kroner. Hele 86-91 % av verdiinndragningskravene er på mindre enn kr 200.000. Dette kombinert med at det er svært få saker med utvidet inndragning, viser at inndragning i liten grad benyttes i store, profittmotiverte saker, selv om regelverket finnes i dag. Dette understøtter et behov for nye regler, f.eks. om sivilrettslig inndragning som benyttes i et annet spor.

Funnene våre identifiserer videre kritiske punkter i hver av de tre fasene i inndragningsprosessen (jf figur 7-1) som vil være avgjørende for om inndragningsperspektivet følges opp på en god måte i en sak med inndragningspotensiale:

Det første er om inndragning og verdier/finansiell etterforskning er med i saken fra oppstart, eller om dette er noe som kommer inn på slutten av saken. Hvis dette er med i sakens første fase,

f.eks. i ordenspatruljens arbeid, vil politiet og påtalemyndigheten fortsatt kunne oppnå en inndragningsdom, og verdier kan sikres tidlig til dekning av kravet. Det vil også være lavere risiko for at inndragningskravet avskrives eller foreldes. Som statistikken fra SI viste (jf tabell 4-6) er det størst mulighet for å få dekket kravet de første to årene etter rettskraftig dom.

Det neste kritiske punktet er der verdier er avdekket og sikring skal vurderes:

Dersom påtale har god kompetanse og kapasitet til å vurdere opprettholdelse av beslag eller om heftelse skal tas, vil verdiene bli sikret og det er større sjans for at et senere inndragningskrav vil bli dekket. Det er videre sentralt at verdier blir forsvarlig og korrekt registrert.

Det siste kritiske punktet er der inndragningsavgjørelsen oversendes til Statens Innkrevingssentral (SI) eller lokal namsfogd for effektivering:

Dersom SI/namsfogd får nødvendig informasjon om verdier som er sikret, vil kravet bli dekket på en effektiv måte. Reglene om foreldelse av utbytteinndragningskrav utgjør en svakhet i inndragningsregimet.

Oppsummert og overordnet peker våre analyser på tre hovedfaktorer som sentrale for at disse suksessfaktorene skal foreligge: prioritet, kompetanse og kapasitet.

Prioritering

Hovedinntrykket vårt etter å ha gjennomgått statistikken over politiets inndragningsarbeid for perioden 2005-2022 (jf. kapittel 4) er at inndragning ikke utgjør noen sentral del av politiets eller påtalemyndighetens etterforskning og straffeforfølgning. Dette understøttes bl.a. av at under halvparten av respondentene i spørreundersøkelsen opplevde at saker med inndragningspotensiale

ble fulgt opp. Et lyspunkt er at det har vært bedring i tallene for sikring under etterforskningen de siste tre årene, selv om tallene her er noe usikre.

Spørsmålet om prioritering har mange sider: Hvilke formål skal prioriteres i politiets arbeid, f.eks. rask avklaring av skyldspørsmålet eller inndragningsetterforskning, selv om dette kan gi lengre saksbehandlingstid? Hvor mange ansatte skal det være i de ulike avdelinger, seksjoner og avsnitt i politidistriktene og hvor mange ansatte skal det være i særorganene? Skal noen ansatte være skjermet for andre oppgaver enn de klart definerte? Hva skal vektlegges i grunnutdanningen og etter- og videreutdanningen?

Inndragningsspesialistene er nå ansatt, men de og Økokrims Inndragningsenhet utgjør til sammen omtrent 16 årsverk i en etat med over 18 000 ansatte.

Å styrke politiets inndragningsaktivitet ytterligere vil nødvendigvis kreve at inndragning settes høyere på prioriteringslisten, f.eks. ved at inndragning vies en større plass i styringsdialogen og i utdanningsløpet (se neste punkt). Dette kan også gjøres ved å innføre en incentivordning, slik at ledere på alle nivåer ser nytteverdien av godt inndragningsarbeid, for eget distrikt.

Det vil også kunne ha effekt å ta hensyn til inndragningsperspektivet når budsjetter utarbeides og vedtas, og stillinger utlyses.

Videre bør det vurderes å innføre regler om sivilrettslig inndragning som ivaretas av en egen enhet utenfor politiet, slik at man ikke er avhengig av å endre en hel etats kultur for å kunne ta mer verdier ut av kriminaliteten på kortere sikt.

Kompetanse

Et tydelig funn i både spørreundersøkelsen og svarene fra inndragningsspesialistene er at manglende kompetanse er en hovedutfordring i politiets inndragningsarbeid. Det gjelder ikke bare påtalejuristene og etterforskerne, men også de operative patruljene og lederne på alle nivåer. Inndragningsspesialistene etterlyser konkret å ha en fast inndragningsjurist å spille på.

Det er god grunn til å tro at den manglende kompetansen i politietaten har nær sammenheng med hva som har eksistert av kompetansetilbud. Per i dag gis det som nevnt ingen grunnopplæring om inndragning hverken ved Politihøgskolen eller ved noen av de juridiske fakultetene. Etter vår oppfatning har dagens utdanning i etterforskning, strafferett og -prosess et for ensidig fokus på skyldspørsmålet, mens reaksjonsspørsmålet vies liten oppmerksomhet. Å gjøre undersøkelser for å avklare skyldspørsmålet står sentralt i enhver etterforskning, men det bør ikke stå alene. I langt de fleste straffesaker vil det være et inndragningspotensial som også må belyses.

Aktiviteten til Økokrims inndragningsenhet og inndragningsspesialistene i politidistriktene, samt det nettbaserte inndragningsstudiet er alle viktige kompetansehevende tiltak.

Samtidig mener vi omfanget de utgjør samlet sett er altfor lite sett i forhold til det kompetansegapet som synes å være ute i etaten. For å styrke politiets inndragningsarbeid ytterligere tror vi det vil være fruktbart å tenke kompetansehevende tiltak langs tre spor. Det første og viktigste tiltaket er å integrere inndragning i bachelorutdanningen ved Politihøgskolen og studiet for påtalejurister. På den måten vil en sikre at *alle* nyutdannede har grunnleggende kunnskap om inndragning. Det andre tiltaket er å utvikle et spesialiseringssløp ved Politihøgskolen i form av et mer avansert studium for henholdsvis tjenestepersoner og påtalejurister.

Det tredje tiltaket handler om å anerkjenne og etterstrebe tverrfaglighet som en styrke i inndragningsarbeidet. Mer konkret tror vi politiet vil være tjent med å rekruttere ansatte med annen utdannings- og yrkesbakgrunn enn politiutdanning, ikke i stedet for, men i tillegg til politietterforskerne og påtalejuristene for å arbeide med inndragning. Økonomer og revisorer er eksempler på kompetanse som er svært relevant i inndragningsøyemed. Disse bør i første omgang inn som faste støttespillere for inndragningsspesialistene, skjermet fra andre oppgaver og på sikt få roller i etaten generelt.

Dersom det etableres en separat enhet som får i oppdrag å håndheve regelverk om sivilrettslig inndragning, vil denne på samme måte måtte sammenstilles med ansatte på tvers av fagfelt. Dette vil kunne danne grunnlag for effektivt inndragningsarbeid som spisses mot de sakene der strafferettslig inndragning ikke er mulig og i større grad ramme grov, profittmotivert kriminalitet.

Kapasitet

Inndragningsspesialistene rapporterte om overarbeidede etterforskere og FSI som i liten grad følger opp «inndragningssporet» i straffesakene på grunn av manglende kapasitet. Politidistriktene initierer i liten grad saker om heleri/hvitvasking selv. I disse sakene vil inndragning være svært sentralt, men fire av seks respondenter opplever at inndragning ikke har fokus i denne type saker.

Ved å ansette flere etterforskere vil politidistriktene øke sin generelle etterforskningskapasitet, uten at det nødvendigvis fører til økte inndragningsresultater. For å få til det må ledelsen ta aktive grep på hvordan mannskapene skal organiseres og hvordan innsatsen skal styres. Her kan det være fruktbart å følgeevaluere politidistriktenes erfaringer med inndragningsspesialistene og hvordan de har valgt å bruke den ressursen. Som nevnt i kapittel 5 har distriktene valgt ganske ulike måter å fylle inndragningsspesialistrollen på.

Et annet tiltak kan være et pilotprosjekt der noen politidistrikt gjennom en periode måles på sikring/inndragning av utbytte fremfor oppklaringsprosent og saksbehandlingstid. En evaluering etter to år vil kunne gi svar på om dette kan gi en ønsket effekt og hvilke konsekvenser dette har for saksflyten i distriktet. Dette ville kunne følges opp gjennom ytterligere forskning.

På sikt vil kompetansetiltakene føre til at flere polititjenestepersoner og påtalejurister i større grad enn i dag vil evne å se inndragningspotensialet i den enkelte straffesak. Dermed vil det være flere ansatte å fordele de eksisterende «inndragningsoppgavene» på som vil kunne frigjøre noe av kapasiteten til de som i dag jobber med inndragning. På den måten kan kompetansetiltakene antas å styrke politietatens inndragningskapasitet.

Vedlegg 1 Deskriptiv statistikk

Politidistrikt	Antall	Prosent
Agder	3	2
Finnmark	4	3
Innlandet	11	9
Møre og Romsdal	5	4
Nordland	6	5
Oslo	30	23
Sør-Vest	7	5
Sør-Øst	10	8
Troms	5	4
Trøndelag	4	3
Vest	16	12
Øst	22	17
Økokrim	5	4
Annet	1	1
Totalt	129	100

Stillingstype	Antall	Prosent
Politiadvokat	16	12
Etterforsker	69	53
Leder	10	8
Annet	34	26
Totalt	129	99

Års erfaring med etterforskning av saker hvor inndragning er aktuelt	Antall	Prosent
0-4 år	76	59
5-9 år	33	26
10-14 år	16	12
15-19 år	2	2
Over 20 år	2	2
Totalt	129	101

Vedlegg 2 Spørsmål til inndragningsspesialistene

1. Din stilling

En del av dere, men ikke alle, er ansatt i relativt nyopprettede stillinger. Det er interessant å få kartlagt hvordan de ulike politidistriktene har valgt å løse dette.

Vi ville derfor satt pris på om du kan gi en kort beskrivelse av din stilling, aktuelle stikkord er:

- Stillingstittel?
- Er stillingen (relativt) nyopprettet (tidspunkt)?
- Har du fått et klart mandat å jobbe etter?
- Er hele stillingen dedikert til å jobbe med inndragningsrelaterte oppgaver, eller er det også andre oppgaver til stillingen?
- Har du ansvar kun for ett politidistrikt eller for flere?
- Under hvilken avdeling/seksjon/avsnitt ligger stillingen? På hvilket ledernivå er din nærmeste leder (avdelings-/seksjons-/avsnittsleder)?

Er det oppgaver/elementer du gjerne skulle sett at stillingen hadde omfattet, evt hadde mer av?

2. Din egen erfaring og kompetanse:

- Hvor lenge har du vært ansatt i nåværende stilling?
- Hvor lenge har du jobbet med inndragningstematikk?
- Hva slags utdanning har du?

3. Hva funker?

Det snakkes mye om utfordringene knyttet til politi og påtales arbeid med inndragning, men minst like viktig er det å identifisere hva som funker.

- Har du eksempler på små eller store tiltak dere har gjort i politidistriktet som du synes fungerer særlig bra? Hva handler det/de om? Hva er det som gjør at tiltak(ene) fungerer godt?

4. Hva er utfordringene?

- Basert på din erfaring og kunnskap hva opplever du er hovedutfordringene knyttet til de ulike fasene av inndragningsprosessen?
  1. Fokus på inndragningsaspektet fra oppstart av sak
  2. Identifisering av verdier under i etterforskning
  3. Sikring av verdier under etterforskningen
    - a. Utfordringer knyttet til påtales vurdering av opprettholdelse av beslag /beslutning om heftelse?
    - b. Utfordringer knyttet til praktiske løsninger/høye kostnader for oppbevaring/registrering av verdier
  4. Påtalemyndighetens påstand om inndragning under hovedforhandling
  5. Domstolens behandling av inndragningsspørsmålet
  6. Fullbyrdelsen av inndragningskravet – informasjonsflyt om sikrede verdier og samarbeid med
    - a. Lokal namsfogd
    - b. Statens Innkrevingsentral
- Hvilke sakstyper er særlig utfordrende? Hvorfor?
- Er det noen kompetanse du kunne ønske at du hadde tilgjengelig i stillingen din? -Jurist? -Revisor? -Annet?

5. Mulige tiltak?

Med et overordnet blikk på politi og påtalemyndighetens arbeid med inndragning mer generelt.

- Hvor mener du at politiledelsen, Riksadvokaten og myndigheten bør rette innsatsen?
Deler av lovverket?
Styringen av politidistriktene?

Samhandlingen med andre aktører?

Kompetanse hos etterforskerne, påtale, orden, andre?

Andre ting?

6. Åpen post

Helt til slutt, er det noe vesentlig knyttet til inndragningstematikken som «du brenner inne med» som våre spørsmål ikke har fanget opp?

Vedlegg 3 Spørreskjema til studentene

Tusen takk for at du vil bli med på denne viktige kartleggingen! Dine svar bidrar til å belyse hvilke elementer som må foreligge for at kunnskapen fra inndragingsstudiet skal komme til nytte i politihverdagen. På denne måten kan vi gi et godt beslutningsgrunnlag til POD og RA for eventuelle nye tiltak for å øke inndragningstallene, og i siste konsekvens effektivt forebygge ny kriminalitet.

Undersøkelsen består av to deler

Del 1 tar ca 5 minutter

Del 2 som er frivillige ekstraspørsmål tar ca 5 minutter

Frist for å svare er 15. februar 2022.

Undersøkelsen er fortrolig og alle nødvendige tillatelser er innhentet fra Norsk senter for forskningsdata.

Vi vil antagelig følge opp denne undersøkelsen med et nytt spørreskjema om ca ett år.

Hva skjer med informasjonen?

Det er kun forskerne i prosjektgruppen som vil ha tilgang til datamaterialet. Politihøgskolen (PHS) eller andre instanser vil ikke ha tilgang til svarene som du som enkeltperson gir. Når funn fra undersøkelsen presenteres vil resultatene aldri presenteres på individnivå.

Du kan trekke deg fra undersøkelsen når du vil. Prosjektet skal etter planen avsluttes 1.3.2023. Dataene vil bli lagret og benyttet til forskning.

Dersom du har spørsmål om studien, ta kontakt med prosjektleder Inger A. E. Coll inger.coll@phs.no

1. Har du i etter eksamen jobbet med saker med inndragningspotensiale?

- (1) Ja
- (2) Nei
- (3) Vet ikke/Ikke relevant

2. I hvilken grad får du brukt kunnskapen fra inndragningsstudiet i ditt praktiske arbeid i politidistriktet?

- (5) I svært stor grad
- (4) I stor grad
- (3) Hverken eller
- (2) I liten grad
- (1) I svært liten grad
- (6) Vet ikke/Ikke relevant

3. Når det identifiseres straffesaker med potensiale for inndragning eller erstatning, i hvilken grad blir dette perspektivet fulgt opp med relevante etterforskningskritt?

- (5) I svært stor grad
- (4) I stor grad
- (3) Hverken eller
- (2) I liten grad
- (1) I svært liten grad
- (6) Vet ikke/Ikke relevant

4. Der det identifiseres verdier/ting som kan tas i beslag eller heftelse, i hvilken grad sikres disse verdiene under etterforskningen?

- (5) I svært stor grad
- (4) I stor grad
- (3) Hverken eller
- (2) I liten grad
- (1) I svært liten grad
- (6) Vet ikke/Ikke relevant

5. I hvilken grad tar du mer enn før studiet, initiativ til kontakt med andre etater for å undersøke om de kan overta verdier på sine hjemler?

- (5) I svært stor grad
- (4) I stor grad
- (3) Hverken eller
- (2) I liten grad
- (1) I svært liten grad
- (6) Vet ikke/Ikke relevant

6. I hvilken grad har du fått økt fokus på inndragning/ erstatning i ditt arbeid etter at du tok studiet?

- (5) I svært stor grad
- (4) I stor grad

- (3) Hverken eller
- (2) I liten grad
- (1) I svært liten grad
- (6) Vet ikke/Ikke relevant

7. Våger du eller dine medstudenter å «ta flere sjanser» i inndragingsarbeidet etter å ha tatt studiet?

- (5) I svært stor grad
- (4) I stor grad
- (3) Hverken eller
- (2) I liten grad
- (1) I svært liten grad
- (6) Vet ikke/Ikke relevant

8. Opplever du å få støtte fra andre ansatte i organisasjonen i straffesaker det er inndragings-/ erstatningspotensiale? (flere svaralternativer er mulig)

- (1) Ja, direkte eller indirekte fra politimesteren
- (2) Ja, fra annen ledelse
- (3) Ja, fra min nærmeste leder
- (4) Ja, fra PÅL
- (5) Ja, fra andre påtalejurister
- (6) Ja, fra PEL

- (7) Ja, fra etterforskning
- (8) Ja, fra FSI
- (9) Ja, fra orden
- (10) Ja, fra beslagskontoret
- (11) Ja, fra inndragningsspesialist i distriktet
- (12) Ja, fra sideordnet kollega
- (13) Ja, fra andre
- (14) Nei
- (15) Vet ikke/Ikke relevant

9. Hvilke faktorer mener du er de viktigste for å heve inndragnings-tallene? (Du kan velge opp til fem alternative faktorer)

- (1) Har kolleger som også har tatt inndragningsstudiet
- (2) Har kolleger som også prioriterer inndragningsarbeid
- (3) God kompetanse på inndragningsfeltet i avdeling/seksjon forøvrig
- (4) Påtale har tilstrekkelig kompetanse om inndragning
- (5) Etterforskerne har tilstrekkelig kompetanse om inndragning
- (6) Ordenspatroljen har tilstrekkelig kompetanse om inndragning
- (7) At man finner informasjon om dette på interne nettsteder så som KO:DE
- (11) I liten grad «berøringsangst» for inndragningsfeltet i avdeling/seksjon

- (12) God tilbakemelding når man oppnår godt inndragningsresultat
- (13) Leder /fagleder/kollega støtter i inndragningsarbeidet
- (16) Liten «turn over» av etterforskere og jurister
- (17) Bedre tilgang på tiltakskort/maler til bruk i mulige inndragningsaker
- (18) Gode og tilgjengelige rutiner for sikring og realisering
- (19) God tilgjengelig, praktisk bistand til håndtering av verdier som er sikret, herunder oppbevaringskapasitet
- (20) Gode datasystemer for inndragningsarbeidet (i BL, Indicia)
- (21) God dialog med og innkreving i regi av SI/namsfogd
- (22) Større grad av måling av inndragningsresultatene
- (25) Politimester/overordnet ledelse aksepterer uttrykkelig at måling på saksbehandlingstid/oppklaringsprosent ikke skal være så viktig i inndragningsaker
- (26) PEL stiller klare krav til inndragningsarbeidet
- (27) PÅL stiller klare krav til inndragningsarbeidet
- (28) PÅL og PEL er på linje og stiller klare krav til inndragningsarbeidet
- (29) Andre ledere stiller klare krav til inndragningsarbeidet
- (30) Det settes av tilstrekkelig etterforskningskapasitet til å prioritere inndragning
- (31) Det settes av tilstrekkelig kapasitet på påtalesiden til å prioritere inndragning

(38) Ingen andre faktorer, de ansattes kompetanse er tilstrekkelig til å heve inndragningstallene

(37) Vet ikke/relevant

Dersom du mener det er andre faktorer som er de viktigste for å heve inndragningstallene, vennligst skriv de inn i feltene under:

Annen faktor: _____

Annen faktor: _____

Annen faktor: _____

Fritekst: Her kan du utdype svarene du har gitt overfor, hvis du ønsker.

Hvilket politidistrikt jobber du i?

- (1) Agder
- (2) Finnmark
- (3) Innlandet
- (4) Møre og Romsdal
- (5) Nordland
- (6) Oslo
- (7) Sør-Vest
- (8) Sør-Øst
- (9) Troms
- (10) Trøndelag
- (11) Vest
- (12) Øst
- (13) Økokrim
- (14) KRIPOS
- (15) Annet - evt utenfor politiet

Hvilken stilling har du?

- (1) Politiadvokat
- (2) Etterforsker
- (3) Leder
- (4) Annet

Hvor mange års erfaring har du fra etterforskning av saker hvor inndragning er aktuelt

- (2) Fra 0 til og med 4 år
- (6) Fra 5 til og med 9 år
- (3) Fra 10 til og med 14 år
- (4) Fra 15 til og med 19 år
- (5) Over 20 år

Du er nå ferdig med de obligatoriske spørsmålene i undersøkelsen.

Ønsker du å svare på noen tilleggsspørsmål?

Det hadde vært nyttig for oss å vite litt mer om hvordan du opplever at etaten håndterer saker med inndragning/ erstatning og litt om dine ønsker om eventuell kompetanseheving.

Denne delen av undersøkelsen vil ta ca 5 minutter.

- (1) Ja
- (2) Nei

I hvilke typer straffesaker opplever du at det er fokus på inndragning/ erstatning? (flere svaralternativer er mulig)

- (1) Økonomisk kriminalitet (bedrageri, skattesvik, konkurs o.l.)
- (2) Seksuallovbrudd (voldtekt, seksuelt krenkende adferd o.l.)
- (3) Voldslovbrudd (kroppskrenkelse, kroppsskade, drap o.l.) hvis det ikke er viktig å skille mellom grov vold og ikke-grov vold
- (4) Vinningslovbrudd (tyveri, underslag, ran o.l.)
- (5) Heleri/hvitvaskingssaker

- (6) Narkotikalovbrudd/dopingovertrædelser
- (7) Trafikksaker
- (8) Trusselsaker
- (9) Annet: _____

I hvilken grad mener du at det har betydning for inndragning/erstatningsresultatene at flere i etaten har tatt/tar inndragningsstudiet?

- (5) I svært stor grad
- (4) I stor grad
- (3) Hverken eller
- (2) I liten grad
- (1) I svært liten grad
- (6) Vet ikke/Ikke relevant

Har du opplevd å undersøke/etterforske saker med inndragningspotensiale, men hvor inndragningen ikke ble fulgt opp?

- (1) Ja
- (2) Nei
- (3) Vet ikke

Hvorfor ble inndragningen ikke fulgt opp?

I hvilken grad har du etter studiet foreslått ransaking/sikring med tanke på inndragning/ erstatning i en sak uten at dette ble gjennomført?

- (5) I svært stor grad
- (4) I stor grad
- (3) Hverken eller
- (2) I liten grad
- (1) I svært liten grad
- (6) Vet ikke/ Ikke relevant

Hvorfor ble ransaking/sikring ikke fulgt opp?

I hvilken grad har avdelingen/avsnittet ditt endret metodikk/rutiner for bedre å kunne håndtere beslag/heftelser, etter at du tok studiet?

- (5) I svært stor grad
- (4) I stor grad
- (3) Hverken eller
- (2) I liten grad
- (1) I svært liten grad
- (6) Vet ikke/Ikke relevant

Hvordan er metodikk/rutiner endret?

Ønsker du å øke egen kunnskap om inndragning ytterligere?

- (1) Ja
- (2) Nei

Hvordan ønsker du å få mer kunnskap? (flere svaralternativer er mulig)

- (1) Jeg ønsker å finne dette på f. eks KO:DE, internett
- (2) Jeg ønsker å ta mer utdanning (PHS, sivile studier)

- (3) Jeg ønsker at andre (Økokrim, PHS/andre) på eget initiativ jevnlig kommer med kurs/oppdateringer
- (4) Vet ikke
- (5) Annen måte: Spesifiser _____

Undersøkelsen er avsluttet. Tusen takk for ditt bidrag!

Vedlegg 3 Plan for rollen som inndragningsspesialist

- Rollen etableres innenfor distriktets gjeldende ressursrammer og erstatter rollen som inndragningsansvarlig, slik det var besluttet i Prosjekt Øko.
- Inndragningsspesialisten bør i utgangspunktet ha en fristilt rolle i politidistriktet uten ansvar for egen straffesaksportefølje. Med dette menes at inndragningsspesialisten skal være en ressurs som hele politidistriktet kan benytte seg av innen inndragningsrelaterte spørsmål og oppgaver.
- Inndragningsspesialisten skal fortrinnsvis benyttes innen etterforskning av volumkriminalitet, men også bidra innenfor tyngre profittmotivert kriminalitet. Inndragningsspesialisten skal gi råd og innspill til inndragningsarbeid fra oppstart av sak – til rettskraftig dom foreligger, samt ved realisering av verdier. Inndragningsspesialisten må fokusere på både initialfasen av sak, rettet mot Politiarbeid på stedet (PPS) og Felles straffesaksinntak (FSI), videre gjennom etterforskningen, til rettsbehandling og eventuell dom med inndragning foreligger. Videre ved fullbyrdelse av krav ved destruksjon, beslag gjennom namsfogden, og/eller innkreving i regi av Statens innkrevingsentral.
- Inndragningsspesialisten må ha bred erfaring fra politiet og kjenne godt til hele straffesakskjeden. Inndragningsspesialistene må også ha god og oppdatert kunnskap om sentrale styrende dokumenter innen politiets inndragningsarbeid. Inndragningsspesialisten bør tilegne seg adekvat kompetansehevende tiltak, blant annet videreutdanningsstudiet "Inndragning og pengespor" ved Politihøgskolen.
- Som hovedregel skal inndragningsspesialisten gi råd og veiledning i distriktets straffesaker, men ved ledig kapasitet kan

inndragningsspesialisten også inngå som en etterforskningsressurs i pågående saker.

- Inndragningsspesialisten skal bidra til generell kompetanseheving i distriktet i samarbeid med Fag og opplæringsansvarlig (FOA), gjennom ulike opplærings- og vedlikeholdsprogram på distriktsnivå.
- Inndragningsspesialisten må holde seg oppdatert på kriminalitetsbildet i distriktet. Det forventes at inndragningsspesialisten inntar en foroverlent aktiv rolle, og tar initiativ i saker der inndragningsspesialisten ikke er direkte anmodet om å bistå.
- Inndragningsspesialisten bør bidra med rådgivning overfor beslutningstakere som deltar innen saksprioriteringer i distriktet, slik at også inndragningspotensiale blir en vektlagt del av prioriteringene.
- Inndragningsspesialisten bør ha tett samarbeid med distriktets påtalejurister på ulike nivåer i politidistriktet for å sikre fokus, prioriteringer, og bidra som sparringspartner knyttet til alle fasene av etterforskningen.
- Inndragningsspesialisten forventes å ha god kontakt med relevante samarbeidspartnere både internt i politiet, men også eksternt i form av f.eks. Namsfogd, Skatteetat, bilbergings tjenester, Statens Innkrevingsentral, distriktets regnskapsseksjoner mv.

POLITIHØGSKOLEN

Politihøgskolen
Slemdalsveien 5
Postboks 2109, Vika
0125 Oslo
Tlf: 23 19 99 00
www.phs.no

ISSN: 0807-1721
ISBN: Elektronisk 978-82-7808-190-7
PHS Forskning 2023:4